

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aslıhan DERMAN

**MARDİN İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME PROJESİ
KAPSAMINDA GÖREV YAPAN ELEMANLARIN TARIMSAL
YAYIM VE DANIŞMANLIK SİSTEMİNE BAKIŞLARI**

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

ADANA, 2010

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MARDİN İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME PROJESİ KAPSAMINDA
GÖREV YAPAN ELEMANLARIN TARIMSAL YAYIM VE DANIŞMANLIK
SİSTEMİNE BAKIŞLARI**

Aslıhan DERMAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Bu Tez 29/11/2010 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oybirliği İle Kabul Edilmiştir.

.....
Doç.Dr.Dilek BOSTAN BUDAK Prof.Dr.Nazan KOLUMAN Yrd.Doç.Dr.Cahit GÜNGÖR
Danışman Üye Üye

Bu tez Enstitümüz Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında hazırlanmıştır.
Kod No:

Prof. Dr. İlhami YEĞİNGİL
Enstitü Müdürü

Bu çalışma Ç.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi ve Tarafından Desteklenmiştir.
Proje No: Ç.Ü.-: ZF2009YL51;

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MARDİN İLİNDE TARIMSAL YAYIMI GELİŞTİRME PROJESİ KAPSAMINDA
GÖREV YAPAN ELEMANLARIN TARIMSAL YAYIM VE DANIŞMANLIK
SİSTEMİNE BAKIŞLARI**

Aslıhan DERMAN

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

Danışman:Doç.Dr. Dilek BOSTAN BUDAK

Yıl: 2010, Sayfa:65

Jüri :Doç. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK

:Prof. Dr. Nazan KOLUMAN

:Yrd. Doç. Dr. Cahit GÜNGÖR

Bu çalışma, TAR-GEL projesinin amaçlarını ve bu projede görev yapan tarım danışmanlarının mevcut durumunu, kendilerine yüklenen görevleri ne ölçüde yerine getirdiklerini, proje hakkındaki düşüncelerini ve önerilerini ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Araştırma verileri 31 tarım danışmanı ve görev yaptıkları köylerden seçilen 142 üretici ile yüz yüze anket çalışması yapılarak toplanmıştır.31 tarım danışmanı 376 köy ile 1.913.617 da alana danışmanlık hizmeti vermektedir.

Elde edilen veriler analiz edilmiş ve sonuç olarak tarım danışmanları ve üreticilerin başarılı olduğu görüşünde oldukları belirlenmiştir. Üreticilerin % 95,8'i danışmanların üreticilerin tarımsal üretimle ilgili taleplerini karşılayabildikleri belirtmişlerdir. Tarım danışmanlarının % 74,2'si kadın üreticilerin sözleşmeli personelde cinsiyet farkı gözettilerini belirtmişlerdir. Tarım danışmanlarının sadece 9'u köyde ikamet etmektedir. Tarım danışmanlarını gerek ulaşımda gerekse ikamet etmekte sorunlar yaşamaktadır.

Anahtar Kelimeler: TAR-GEL, Tarım Danışmanı, Mardin ,Serbest Tarım Danışmanlığı

ABSTRACT

MASTER THESIS

AGRICULTURAL EXTENSION PROJECT PERSONNEL VIEWS ABOUT AGRICULTURAL EXTENSION AND ADVISORY SYSTEM IN MARDİN
--

Aslıhan DERMAN

**ÇUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS**

Supervisor :Doç. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
Year: 2010, Pages: 65
Jury :Assoc.Prof.Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
: Prof. Dr. Nazan KOLUMAN
:Asst. Prof. Dr. Cahit GÜNGÖR

The aim of this study was to analyze TAR-GEL project objectives and current status of projects personnel, the duties which they performed, opinions and suggestions about the project. Face to face interview was used to gather data from 31 agricultural consultants and 142 farmers which served from these consultants. These agricultural consultants provided consultancy services to around 376 villages with 1.913.617 dekar agricultural land.

Not only agricultural consultants but also farmers were agreed that the project was successful. 95.8% of farmers pointed out that agricultural consultants have meet the farmers demand about agricultural production. 74.2% of agricultural consultants agreed that women farmers were reluctant to get information from men agricultural consultants. Only 9 agricultural consultants were living at the villages. They have been experiencing transportation and accommodation problems.

Key Words: TAR-GEL, agricultural consultant, Mardin, private agricultural consultant

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bana her türlü konuda yardımcı olan, bu süreçte bilimsel katkılarıyla çalışmama yön veren danışman hocam Sayın Doç. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli katkılarından dolayı jüri üyelerim Prof Dr. Nazan KOLUMAN ve Yrd. Doç. Dr. Cahit GÜNGÖR'e teşekkür ederim.

Çalışma sırasında veri toplamama yardımcı olan, sorularımı içtenlikle cevaplayan başta tarım danışmanları olmak üzere tüm üreticilere, köy muhtarları/ belediye başkanlarına teşekkür ederim. Veri analizinde değerli katkılarını esirgemeyen Ziraat Yüksek Mühendisi Ali BERK'e teşekkür ederim.

Tarım Ekonomisi Bölüm sekreteri Nazife ERTÜRK'e öğrenimim boyunca gösterdiği destek ve güler yüzü için teşekkür ederim. Yüksek Lisans Öğrenimimiz boyunca birbirimize destek olduğumuz sevgili arkadaşım Veysi ACIBUCA'ya teşekkür ederim.

Bu çalışmayı tamamlamam için beni sürekli motive eden ve beni tüm hayatım boyunca her zaman destekleyen çok değerli aileme sonsuz teşekkürler.

Emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ.....	I
ABSTRACT.....	II
TEŞEKKÜR.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	VI
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	VIII
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	X
1. GİRİŞ.....	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	5
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	9
3.1. Materyal.....	9
3.2. Yöntem.....	9
3.3. Veri Toplama.....	10
3.4. Veri Analiz Yöntemi.....	10
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	11
4.1. Araştırma Bölgesi Hakkında Genel Bilgiler.....	11
4.1.1. Coğrafi Konumu.....	11
4.1.2. İklim Yapısı.....	11
4.1.3. Ulaşım.....	12
4.1.4. Nüfus.....	12
4.1.5. Eğitim.....	13
4.1.6. Tarımsal Yapı.....	13
4.1.6.1. Arazi Varlığı.....	13
4.1.6.2. Bitkisel Üretim.....	14
4.1.6.3. Hayvansal Üretim.....	14
4.1.6.4. Tarım Alet ve Makine Varlığı.....	15
4.2. Tarım Danışmanlarına Yönelik Araştırma Bulguları.....	15
4.2.1. Tarım Danışmanlarının Kişisel Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	15
.....

4.2.2. Tarım Danışmanlarının Sorumlu Oldukları Çalışma Alanlarına Yönelik Bulgular	17
4.2.3. Tarım Danışmanlarının Kurum Personelleri ve Diğer Kamu Görevlileri İle Olan İlişkilerine Yönelik Bulgular	19
4.2.4. Tarım Danışmanlarının Kendilerine Yönelik Düşünceleri	21
4.2.5. TAR-GEL Elemanlarının Serbest Tarım Danışmanlığı Hakkındaki Düşünceleri	25
4.2.6. Tarım Danışmanlarının Çalışma Alanlarında Yaşayan Kadın Üreticilerle Olan İlişkilerine Yönelik Bulgular	27
4.3. Üreticilere Yönelik Bulgular	28
4.3.1. Üreticilerin Kişisel Bilgilerine Yönelik Bulgular	28
4.3.2. Üreticilerin Tarım Danışmanlarına Yönelik Değerlendirmeleri	29
4.4. Muhtar/Belediye Başkanlarının Tarım Danışmanlarına Yönelik Değerlendirilmelerine Yönelik Bulgular	36
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	41
5.1. Sonuçlar	41
5.1.1. Tarım Danışmanlarına İlişkin Sonuçlar	41
5.1.2. Üreticilere Yönelik Sonuçlar	45
5.1.3. Köy Muhtarları/Belediye Başkanlarına Yönelik Sonuçlar	47
5.2. Öneriler	48
KAYNAKLAR	51
ÖZGEÇMİŞ	53
EKLER	54

ÇİZELGELER DİZİNİ

SAYFA

Çizelge 4.1. TAR-GEL Personelinin Medeni Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	16
Çizelge 4.2. Tar-Gel Personelinin Meslek Dağılımları	16
Çizelge 4.3. Tar-Gel Personelinin Mezun Oldukları Bölümler	17
Çizelge 4.4. Tar-Gel Personelinin İkamet Ettiği Yerler ve Dağılımları	17
Çizelge 4.5. Tar-Gel Personelinin Hizmet Bölgeleri Sayılarına İlişkin Değerlendirmeleri.....	18
Çizelge 4.6. Tar-Gel Personelinin Büro Olarak Kullandığı Yerler	18
Çizelge 4.7. Tar-Gel Personelinin Hizmet Bölgelerinde İletişim Sorunu	19
Çizelge 4.8. Kadrolu Teknik Personelin Tar-Gel Personeline Olan Tutumları	20
Çizelge 4.9. Üst Amirlerin Tar-Gel Personeline Olan Yaklaşımları.....	20
Çizelge 4.10. Tar-Gel Personelinin Köy Muhtarı/Belediye Başkanı İle İlişkileri.....	21
Çizelge 4.11. Tar-Gel Personelinin En Çok İlgisini Çeken ve Meslek Yaşamında Yararlı Olduğunu Düşündüğü Konular	21
Çizelge 4.12. Tarım Danışmanlarının İhtiyaç Duyduğu Eğitim Konuları	22
Çizelge 4.13. Tarım İl/İlçe Müdürlüklerinin İşbirliği Yapmak İsteddiği Konular	22
Çizelge 4.14. Tarım Danışmanlarının İl veya İlçeye Gidiş Sıklığı.....	23
Çizelge 4.15. Tarım Danışmanlarının Projeye, Üreticilere, Kendilerine İlişkin Değerlendirmeleri.....	23
Çizelge 4.16. Tarım Danışmanlarının Projede Görev Alma Nedenleri	23
Çizelge 4.17. Proje Bittikten Sonra Devam Etme İstekleri.....	24
Çizelge 4.18. Tar-Gel Personelinin Serbest Tarım Danışmanlığı Hakkındaki Düşünceleri	26
Çizelge 4.19. Tar-Gel Personelinin Kadın Üreticilerle İletişim Düzeyi	27
Çizelge 4.20. Üreticilerin Eğitim Düzeyi.....	28
Çizelge 4.21. Tar-Gel Personelinin Köyde Görev Yaptığı Süre	30
Çizelge 4.22. Tar-Gel Personelinin Mesleki Bilgisi	30
Çizelge 4.23. Tar-Gel Personelinin Sosyal Beşeri İlişkileri.....	30

Çizelge 4.24. Üreticilere Göre Tar-Gel Personelinin İkamet Yeri	31
Çizelge 4.25. Üreticilere Göre Tarım Danışmanlarının Uygulamaları	31
Çizelge 4.26. Tar-Gel Personelinin Verdiği Tarımsal Bilginin Sonucu	32
Çizelge 4.27. Tar-Gel Personelinden Bilgiyi Elde Etme Yeri.....	32
Çizelge 4.28. Tar-Gel Personelinden Sonra Meydana Gelen Değişiklikler	33
Çizelge 4.29. Üreticilerin Tarımla İlgili Bilgi Kaynakları	33
Çizelge 4.30. Üreticilere Göre Tarım Danışmanlarına Sunulması Gereken İmkanlar.....	34
Çizelge 4.31. Üreticilerin Tarım Danışmanına Başvurduğu Konular.....	35
Çizelge 4.32. Üreticilere Göre Tarım Danışmanlarının En Çok Faydalı Olduğu Konular	35
Çizelge 4.33. Üreticilere Göre Köyde Olması Gereken Kamu Görevlileri.....	36
Çizelge 4.34. Muhtar/Belediye Başkanlarına Göre Tarım Danışmanları Köy/Beldede Görev Yaptığı Süre	37
Çizelge 4.35. Muhtar/Belediye Başkanlarına Göre Tarım Danışmanlarının Beşeri İlişkileri.....	37
Çizelge 4.36. Muhtar/Belediye Başkanlarının Tarım Danışmanlarıyla Olan İletişimleri.....	38
Çizelge 4.37. Muhtar/Belediye Başkanlarının Tarım Danışmanlarıyla Göreve Başlamalarından Önce Ve Sonrasında Yaptığı Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeler.....	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

SAYFA

Şekil 4.1. Mardin İli Haritası	11
--------------------------------------	----

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliđi
STD	: Serbest Tarım Danışmanlığı
TKB	: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TAR-GEL	: Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi
TEDGEM	: Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü
KÖY-MER	: Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek projesi

1. GİRİŞ

Tarımsal gelişme, bilimsel araştırma bulgularıyla elde edilen teknolojik yeniliklerin üreticiler tarafından kullanılmaya başlanmasıyla ve yaygınlaştırılmasıyla mümkün olabilir. Dolayısıyla tarımsal faaliyette bulunan, tarımsal faaliyetleri yönlendiren kimselerin sahip oldukları özellikler, söz konusu topluma ulaşmayı, belirli davranışların ve yeniliklerin benimsetilmesini etkileyici niteliktedir. Bu nedenle insan faktörünün sahip olduğu özelliklerin, gelişmeyi etkilemesi ve kazandırılacak yeni bilgi ve davranışlarla gelişme sürecini hızlandırıcı etkilerde bulunması kaçınılmazdır (Özçatalbaş, 1992).

Ülke ekonomisinde önemli yeri olan bu sektörde çalışan üreticilerin gereksinim duyduğu yeni bilgilerin zamanında ve doğru bir şekilde ulaştırılması gerekmektedir ki bunun için sunulan hizmet tarımsal yayımdır. Tarımsal yayımın amacı, çiftçilere verimliliklerini artırarak yaşam standartlarını yükseltebilmeleri için bilgi temin etmek ve beceri kazandırmaktır. Kısaca kırsal nüfusun yaşam standartlarını yükseltmektir.

Ülkelere göre ulusal düzeyde yayımın organizasyon durumu dikkate alındığında, yayım faaliyetleri ve programlarının farklı yasal statüdeki değişik kurumlar tarafından yürütülmekte olduğu görülmektedir. Tarımsal yayım çalışmaları yüksek oranda Tarım Bakanlığına ya da Kırsal Kalkınma Bakanlığına bağlı olarak yürütülmektedir. Ancak yayım faaliyeti özel danışmanlık birimleri, üretici örgütleri, üniversiteler veya devlete bağlı olmayan diğer kuruluşlar tarafından da yürütülmektedir.

Ülkemizde Tarım Bakanlığı tarafından yürütülen bu hizmetin etkinliği uzun yıllardır tartışılmaktadır. Mevcut sistemin aksayan yönleri sürekli ele alındığından bugüne kadar farklı projeler çerçevesinde farklı yayım stratejileri uygulamaya konulmaya çalışılmıştır. Son yıllarda yapılan çalışmalar ve çıkarılan yönetmeliklerle kamu yayımı bir miktar özelleştirilmeye çalışılmaktadır.

Bu çerçevede ülkemizde tarımsal yayım çalışmaları ile ilgili olarak mevcut problemleri gidermek üzere değişik dönemlerde uygulamaya konan kırsal kalkınma

projeleri ve Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi (TYUAP), Köy Grup Ziraat Teknisyeni ile Eğitim ve Ziyaret Yaklaşımı tecrübe edilmiştir.

Daha sonra Tarım ve Köyleri Bakanlığı ‘Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek’ ya da kamuoyunda bilinen adıyla “1000 köye 1000 Tarım Gönüllüsü” projesini uygulamaya geçirip 3 yıl süreyle uygulamıştır. Bu projede Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimler üreticilerin refah seviyesini yükseltebilmek amacıyla danışmanlık hizmeti sunmuşlardır. Ancak bu proje 31 Aralık 2006 tarihinde sona ermiştir.

Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesinden elde edilen deneyimler ışığında yayım hizmetlerinin daha aktif ve verimli bir şekilde köy ve beldeelerde yürütülmesini sağlamak amacıyla 01 Ocak 2007 tarihi itibarıyla “ Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL)” uygulamaya konmuştur.

Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi kapsamında Türkiye genelinde tarımsal yayım faaliyetlerini etkinleştirmek ve bilginin doğrudan çiftçiye zaman ve mekan sınırı olmaksızın ulaşabilmesini sağlamak amacıyla 2.500 Adet “ Çalışma Bölgeleri” oluşturulmuştur. Bu çalışma bölgelerine de yörenin ağırlıklı tarımsal yapısı dikkate alınarak ziraat mühendisi, veteriner hekim veya su ürünleri mühendisi atanmıştır. Proje kapsamında “İl Kontenjanları” Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne tespit edilmiştir (TEDGEM, 2006).

TARGEL projesi devam etmekte iken 8 Eylül 2006 tarihinde “*Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlemesine Dair Yönetmelik*” yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik; tarımsal işletme sahiplerinin bilgi, teknik ve yöntemler konusundaki ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanması ile ilgili usul ve esasları belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Yönetmelikte Serbest tarım danışmanı: Kendi nam ve hesabına çalışmak suretiyle tarımsal işletmelere, sivil toplum örgütlerine ve tarımdan girdi alan kuruluşlara tarımsal danışmanlık hizmeti sunan, sertifika sahibi kişiler olarak tanımlanmıştır. Bu yönetmelik çerçevesinde Serbest Tarım Danışmanı Sertifikası almak isteyen ziraat mühendisleri 15 günlük eğitimlere tabii tutularak başarılı olanlara sertifikaları verilmektedir (TKB, 2006).

Ancak 2010 yılında çıkarılan yeni yönetmelikle eğitimler iptal edilmiş ve danışmanlık sertifikası almak isteyen kişilerin bakanlık tarafından açılan merkezi

sınava girmeleri zorunlu tutulmuştur.

Bu çalışmanın amacı;

- TAR-GEL projesi kapsamında çalışan sözleşmeli Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlerin bölgelerine sundukları hizmetleri, olanakları ve sınırlılıklarını ortaya koymak,
- Üreticilerin TAR-GEL projesi kapsamında çalışan sözleşmeli Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlere bakış açısını ortaya koymak,
- Muhtar ve Belediye Başkanlarının TAR-GEL Projesinde görev yapan Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlere bakış açısını ortaya koymak,
- TAR-GEL projesi kapsamında çalışan sözleşmeli Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlerin mesleki gelişim kapasitelerini arttırmaya yönelik sorunlarını tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek,
- Eylül 2006'da çıkan yönetmeliğe göre Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemi (Serbest Tarım Danışmanlığı) hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Altınkaynak (2002), “Erzurum İli Uzundere İlçesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Tarımsal Yayım Açısından Kalkınma Olanakları” konusunda yürütülmüş olduğu çalışmada, Erzurum İli Uzundere ilçesinin sosyo-ekonomik durumunu ortaya koymuş ve ilçenin kalkınma olanaklarını tarımsal yayım açısından araştırmıştır. Araştırmada Erzurum iline bağlı Uzundere ilçesi ve köylerinde gözlem ve mülakata dayanan ve kamu görevlileri ile çiftçilerden sağlanan birincil verilerin yanında kamu kuruluşları belgelerinden ve diğer yapılmış çalışmalarından faydalanmıştır. Daha etkin tarımsal yayım faaliyetlerinin uygulanması gerektiğini savunmuştur.

Atsan (1998), “Yozgat Kırsal Kalkınma Projesinin Tarımsal Yayımında Program Planlama” adlı çalışmasında Yozgat Kırsal Kalkınma Projesinde çalışan teknik elemanlarla çiftçilerin proje ile ilgili eğitim çalışmalarının bir değerlendirilmesini yapmış ve daha etkin çalışabilmesi için eğitim programı modeli önermiştir. Uygulanacak olan Kırsal Kalkınma Projelerinde Uluslararası kuruluşların teknik elemanları, Bakanlık merkez örgütü yetkililerinin ve Üniversitelerdeki uzmanların yöneticileri, yöneticilerin konu uzmanlarını, konu uzmanlarının teknisyenleri ve teknisyenlerin ise tüm çiftçileri eğiteceği bir “kademeli eğitim modeli” önermiştir.

Ceylan ve ark. (2005), “GAP Bölgesi’nde Tarımsal Üretim Sürecinde Üreticilerin Bilgi İhtiyaçlarının Karşılansında Tarım Danışmanlarının Rolü” adlı çalışmalarında GAP Bölgesinde KÖY-MER Projesi kapsamında görev yapan 117 tarım danışmanından ulaşılabilen 89’u ile anket çalışması yapmışlardır. Elde ettikleri bulgular bölge üreticilerinin tarım danışmanlarına pozitif baktıklarını ve tarım danışmanlarından talep edilen bilgilerinde oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Çölaşan (2000), “Tarımsal Proje ve Danışmanlık Hizmetleri” konulu çalışmada projenin amaçlarının ve evrelerinin neler olduğu konularında genel bilgiler verilmiştir. Danışman kavramı açıklanarak Türkiye’deki danışmanlık hizmetleri anlatılmıştır. Özelleştirme sürecinde olan Türkiye’de bazı hizmetlerin özel sektöre devredileceği ve bu konuda danışmanlık firmalarına önemli görevler düşeceği vurgulanmıştır.

Harputlu (2005), “Kırsal Kalkınmada Hizmet Birliklerinin Rolü Ve Kınık İçin Bir Model Denemesi” adlı çalışmada kırsal kalkınma politikalarını ele almıştır. Kınık örneğinde kırsal kalkınma çabaları ve Köylere Hizmet Götürme Birlikleri ele alınmış, kırsal kalkınmadaki rolü incelenmiştir. Sonuç olarak kırsal kalkınmanın sistem bütünlüğü içinde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Gökçe (2004), İzmir ilinde “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi” kapsamında görev yapan tarım danışmanları, bu danışmanların görev yaptıkları köylerin muhtarları ve danışman bulunan köylerden basit tesadüfi yöntemle seçilen 81 çiftçiyle anket yapmıştır. Elde ettiği sonuçlar projenin uygulamasında bazı sorunlar yaşandığını ancak sağladığı faydaların oldukça fazla olduğunu göstermiştir. Tarım danışmanlarının çalışma koşullarının iyileştirilerek projenin devam ettirilmesinin faydalı olacağını savunmuştur.

Kara (2007), “Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi’nin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Şanlıurfa İli Örneği” adlı çalışmada KÖY-MER projesi kapsamında görevli 14 tarım danışmanı ve 58 tarımsal üreticisi ile anket çalışması yapmıştır. Projenin ilke ve amaçlarının kırsal kalkınmaya katkıda bulunacağını belirtmiş ayrıca projenin uygulanmasına ve altyapıya, örgütlenmeye ve hizmet içi eğitime yönelik önerilerde bulunmuştur.

Özat (2005), “Tarımsal Yayımında Özel Danışmanlık Sistemlerinin Geliştirilmesi Açısından KÖY-MER Projesinin Geleceği” adlı çalışmada tarımsal yayımın kamudan özele aktarılması çalışmalarının nedenlerini, tarımsal yayımda özelleştirmeyi gerçekleştiren ülke örneklerine ve AB ortak tarım politikasındaki değişiklikler çerçevesinde Tarımsal Yayım’ın geleceğini inceleyerek Türkiye’de tarımda özel danışmanlık sistemlerinin geleceğini tartışmıştır.

Saltan (2006), “Adana İli Aladağ İlçesi Kökez Köyünün Sosyo-Ekonomik Yapısı Ve Kalkınma açısından Tarımsal Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi” konulu çalışmada, Kökez Köyü’nün önce sosyo-ekonomik durumu ortaya koymuştur. Daha sonra Bin Köye Bin Tarımcı Projesi kapsamında çalışan mühendislerin yürüttüğü tarımsal yayım faaliyetlerini irdelenmiştir. Elde ettiği bulgular ışığında Bin Köye Bin Tarımcı Projesinin başarılı olduğunu belirtmiştir.

Sayın ve ark., (2006) “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi’nin Antalya İli Koşullarında Etkinliğinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada tarım gönüllülerinin

çiftçilere ve tarımsal üretime ne yönde katkı sağladıklarını tespit etmeye çalışmışlardır. Elde ettikleri bilgilere göre atanan tarım danışmanlarının atandıkları köy ve beldelerin seçiminde projede yer alan ölçütlerin yeteri ölçüde dikkate alınmadığını saptamışlardır.

Soraklı (2006), “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi” Kapsamında Görev yapan Tarım Danışmanlarının Etkinliklerinin Belirlenmesi: Erzurum İli Örneği” konulu çalışmasında, Erzurum ili merkez ve 16 ilçesine bağlı bulunan köylerde tarım danışmanı olarak görev yapan Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlerle ve hizmet götördükleri üreticilerle anket çalışması yaparak tarım danışmanlarının etkinliklerini belirlenmeye çalışmıştır. Tarım danışmanlarının kişisel ve mesleki özellikleri, proje hakkında düşündükleri ve gerçekleştirdikleri etkinlikler ortaya konmuş, belirlenen sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir. Üreticiler tarım danışmanlarından memnun olduklarını, köyelerinin ihtiyaçları olan bilgileri getirdiklerini ve bazı yeniliklerin benimsenmesinde etkin rol oynadıklarını belirtmişlerdir.

TEDGEM (2006), Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Yönetmeliği” ve “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Uygulama Esasları” projenin genel hükümleri, projede görev alacak kurullar ve birimler, tarım danışmanlarının seçimi, nitelikleri, eğitimleri ve çalışma esasları, denetimi, mali hükümler ve yürütme konusunda genel bilgiler verilmiştir.

TEDGEM (2007), Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü hazırlamış olduğu “Proje Uygulama Esasları” projenin genel hükümleri, projede görev alacak kurullar ve birimler, tarım danışmanlarının seçimi, nitelikleri, eğitimleri ve çalışma esasları, denetimi, mali hükümler ve yürütme konusunda genel bilgiler verilmiştir.

TKB (2005), Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi işbirliği ile tarım danışmanları için hazırlanan “Yayımcı Rehberi” başlıklı kitapçıkta, tarımsal yayım eğitimi, tarımsal yayımda öğrenme ve öğretme, tarımsal yayım yöntemleri konusunda genel bilgiler verilmiştir.

Toktaş (2010), “Adana İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) Uygulamalarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında tarım danışmanlarınca yürütülen yayım hizmetlerinin etkinliğini analiz ederek, projenin başlangıcından bugüne kadar yaşanan değişim ve gelişimleri hem üreticiler hem de tarım

danışmanları açısından incelemiş; projenin temel sorunlarını ve proje amaçlarına hangi oranda ulaştığını belirlemiştir.

Özçatalbaş ve ark. (2010), “Türkiye ve GAP Bölgesinde Tarım Danışmanlığı Sisteminin Sorunları ve Geleceği” isimli çalışmada 2006 yılında çıkan yönetmelikle tarımsal yayımda özel sektörün rolünün artmaya başladığı vurgulanmış, Türkiye’de özellikle GAP bölgesindeki tarım danışmanlığının geleceği ele alınmıştır.

Özçatalbaş ve ark. (2010), 2006 yılında Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik çıktıktan sonra Türkiye’de özel sektöre dayalı danışmanlık sisteminin gelişmeye devam ettiğini vurgulamışlar ancak özel yayım ve bu kapsamda üretici kuruluşlarına dayalı yayımın henüz ülke düzeyinde bakanlığa dayalı olan mevcut yayım sistemine alternatif oluşturamayacağını belirtmişlerdir. Ancak kamu dışı yayım yakın zamanda, özellikle Akdeniz, Ege, Güneydoğu ve Marmara gibi önemli tarım bölgelerinde gelişmesinin beklendiğini belirtmişlerdir.

Oğuz (2010), “Tarımsal Yayımda Danışmanlık Kavramı ve Türkiye Uygulama Biçimi” isimli çalışmasında danışmanlık sistemini ve uygulama biçimini tanımlamış ve sistemin tarım sektörün bir takım avantajları olacağı gibi aksayan birçok yanının da olduğunu belirtmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın birincil veri kaynağını Mardin İlinde TAR-GEL Projesi kapsamında çalışan Sözleşmeli Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlerden; bu personelin hizmet sunduğu köylerdeki üreticilerden ve köy muhtarları ile belediye başkanlarından anket yoluyla derlenen veriler oluşturmuştur.

Üreticinin teşkilatlanması, desteklenmesi ve eğitim-yayım hizmetlerini yürütmek üzere 237 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1984 yılında yapılan reorganizasyonla kurulan Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü (TEDGEM) tarafından tarımsal yayım ve danışmanlığı desteklemek amacıyla Eylül 2006'da 'Tarımsal Yayım ve Danışmanlık' yönetmeliği hazırlandı. TEDGEM tarafından hazırlanan her iki yönetmelikten ve uygulama esaslarından da yararlanılmıştır. Ayrıca TEDGEM'de bu yönetmeliklerin hazırlanmasına katkıda bulunan kişilerle görüşülerek bilgi temin edilmiştir.

Mardin ilinde TAR-GEL Projesi kapsamında 22 Ziraat Mühendisi ve 12 Veteriner Hekim tarım danışmanı ile sözleşme imzalanmıştır. 34 tarım danışmanı göreve başlamıştır. Bu 34 Sözleşmeli Personel 376 köy ile 1.913.617 da alandan sorumludur. Ancak yapılan bu tez çalışması esnasında 3 tarım danışmanı istifa etmiş olmasından dolayı 21 Ziraat Mühendisi ve 10 Veteriner Hekim ile anket çalışması yapılmıştır.

Ayrıca konu ile ilgili yapılmış yerli ve yabancı yayınlar, istatistikler, kurum ve kuruluşların yapmış oldukları çalışmalar tamamlayıcı materyal olarak kullanılmıştır.

3.2. Yöntem

Araştırma alanındaki toplam TAR-GEL elemanı sayısı az olduğu için tam sayım yöntemi kullanılmış ve 31 kişinin tamamı ile görüşme yapılarak veri toplanmıştır. Ancak bu kişilerin danışmanlık hizmeti sunduğu 376 köydeki üreticilerin tamamı ile görüşme yapmak zaman ve maddi açıdan mümkün olmadığı

için basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak örnek sayısı belirlenmiştir. Tarım danışmalarına bağlı bulunan ilçelerden % 10 örnek seçilerek 41 köy belirlenmiştir.

Örnek seçilen köylerde tarımsal faaliyette bulunan 2071 işletmeden, işletme arazi genişliği esas alınarak görüşülecek işletme sayısı basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle ve aşağıdaki eşitlik (Yamane, 1967) yardımıyla 142 olarak hesaplanmıştır. Örneklemede, hata payı %5, güven aralığı ise %95 alınmıştır.

$$n = \frac{N (zC)^2}{Nd^2 + (zC)^2}$$

Formülde n, örnek işletme sayısını; N, ana kitledeki toplam işletme sayısını; z, istenen güven derecesine karşılık gelen standart normal dağılım değerini (1,96); C, ana kitleye ait standart sapmanın aritmetik ortalamaya bölünmesi ile elde edilen varyasyon katsayısını; d ise araştırmada kabul edilen hata payını göstermektedir.

3.3. Veri Toplama

Anket uygulamasında üreticilerin endişelerini ortadan kaldırabilmek ve işletmeler hakkında daha detaylı bilgi toplayabilmek önemli bir faktördür. Bu nedenle daha sağlıklı bilgi toplayabilmek için üreticiler tarafından bilinen ve güvenilen Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerinde görev yapan elemanlardan ve önder çiftçilerden yardım alınmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu daha önceki anket formlarından yararlanılarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Konu ile ilgili uzman kişilerden yardım alınarak geliştirilen anket formunun geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir. Veriler yüz yüze yapılan görüşmelerle elde edilmiştir.

3.4. Veri Analiz Yöntemi

Toplanan veriler için SPSS Paket programında bir veri tabanı oluşturulmuş ve veri girişi yapılmıştır. Her soruya ilişkin verilen yanıtların sayıları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar şeklinde verilmiştir.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1. Araştırma Bölgesi Hakkında Genel Bilgiler

4.1.1. Coğrafi Konumu

Araştırma alanı, Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. Yüzölçümü 8.891 km², denizden yüksekliği 1.083 metredir. Doğusunda Batman ve Şırnak, batıda Şanlıurfa, güneyde Suriye, kuzeyde ise Diyarbakır ile çevrilidir. Merkez İlçe, Dargeçit, Derik, Kızıltepe, Mazıdağı, Midyat, Nusaybin, Ömerli, Savur ve Yeşilli olmak üzere toplam 10 ilçesi, 6 bucak ve 567 köyü vardır (Mardin Valiliği, 2009).

4.1.2. İklim Yapısı

Mardin ili Akdeniz iklimine benzer özelliklere sahiptir. Yazlar çok sıcak ve kurak, kışları ise bol yağışlı ve ılıman bir iklimi vardır. Mardin ve çevresinin iklimini ova ve dağ kesimi olarak iki şekilde değerlendirmek mümkündür. Bu iki kesim arasında gerek yağış gerekse sıcaklık açısından önemli farklar mevcuttur. Ova kesiminde yazlar çok sıcak, kışlar ise çok ılıman ve yağmurludur. Bu kesimde az

miktarda ve kalıcı etkisi olmayan kar yağışı izlenir. Dağ kesiminde ise yazlar ovaya göre daha serin, kışlar ise bol yağmurlu ve kar yağışlı geçer (Anonim, 2009).

4.1.3. Ulaşım

Devlet ve il yolları şebeke uzunluğu 730 km'dir. İl'de 2 ana ulaşım ekseni vardır. Bunlardan birincisi İl'i doğu-batı yönünden kat eden E-24 karayolu olup bu yola ipek yolu da denmektedir. Diğeri ise kuzey-güney yönünden kat eden eksendir. İl'i Şanlıurfa ve Gaziantep üzerinden Adana'ya bağlayan E-24 karayolu aynı zamanda Avrupa ile Ortadoğu ülkeleri arasında TIR taşımacılığının yapıldığı ana eksendir. Diğeri yol ise İl'i Suriye ve Irak'a bağlamaktadır.

Mardin'in 9 ilçesi asfalt yol ile Merkeze bağlıdır. İl'de yolu olmayan köy hemen hemen kalmamıştır. İl içinde 142 km demiryolu mevcuttur. Demiryolu güzergâhı doğudan batıya sınıra paralel olarak uzanır. İl topraklarına Şanlıurfa (Ceylanpınar)'dan giren demiryolu sınırı izleyerek Suriye ve Irak'a ulaşır. Ayrıca Şenyurt Kasabası'ndan geçen bu yola 30 km hatla bağlıdır. Mardin havaalanı 19.12.1999 tarihinde açılmıştır (Mardin Valiliği, 2009).

4.1.4. Nüfus

Mardin ilinin nüfusu 2000 yılı Genel Nüfus Sayımına göre 853.832'dir. Nüfusun % 56'sı kent merkezlerinde, % 44'ü kırsal alanda yaşamaktadır. Nüfusun yoğun olduğu yerler Merkez İlçe (129.633 kişi) ve Kızıltepe İlçesidir (196.006 kişi).

Mardin İlının yıllık nüfus artışı kentte % 4.5, kırsal kesimde ise % 0.14'tür. İktisaden faal nüfusun % 69.9'u tarım , % 2.4'ü sanayi, % 2.7'si inşaat, % 24.8'i hizmet sektöründe çalışmaktadır.

4.1.5. Eğitim

Mardin ilinde altı yaş ve üzeri nüfus içerisinde okuma yazma bilen erkeklerin oranı % 82, kadınların oranı ise % 52'dir. Mardin ilinde 1.240 ilköğretim okulu, 42 lise ve 72 ana sınıfı mevcuttur.

İlde çıraklık eğitim merkezi, çok amaçlı toplum merkezi ve halk eğitim merkezi faaliyet göstermektedir. Bunların dışında futbol, basketbol ve hakemlik gibi branşlarda kurslar verilmektedir (Mardin Valiliği, 2009).

4.1.6. Tarımsal Yapı

4.1.6.1. Arazi Varlığı

Mardin ilinde toplam arazi miktarı 889.100 ha olup, bu alan içerisindeki tarım arazisi toplamı 385.479 hektardır. Arazi varlığının % 43,37'si tarım arazisi, % 12,98'i çayır mera alanı, % 12,74'ü orman alanı ve % 30,91'i diğer arazi (yerleşim yerleri, çıplak kayalar..vs.) olarak kullanılmaktadır. Tarım arazileri varlığı içerisinde tarla arazilerinin payı % 77,10, meyve bahçelerinin payı % 6,03, sebze arazilerinin payı ise % 2,19 dur. Toplam ekilen tarla alanı 293.360 hektar olup bu alan içerisinde 118.449 hektarlık alanda sulu tarım, 174.911 hektarlık alanda ise kurum tarım yapılmaktadır.

Mardin ilinin ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalı olup, arazilerin büyük bir kısmının ovada bulunması nedeniyle genel olarak tarla ürünleri üretilmektedir. Mardin ilinde tarla bitkileri içerisinde en fazla hububat tarımı yapılmakta (221 150 ha alanda) ve hububat tarımı içerisinde de en fazla makarnalık buğday üretimi (141 050 ha alanda) yapılmaktadır. İlde 93.200 hektarlık alanda sulu koşullarda makarnalık buğday üretimi yapılmaktadır.

4.1.6.2. Bitkisel Üretim

Mardin ilinde yıllık yağış miktarının azlığı ve yağışın mevsimlere dağılışındaki dengesizlik nedeniyle ilde kuru tarım sistemi hâkimdir. Ancak özellikle 2008 ve 2009 yıllarında yaşanan kuraklık neticesinde derin su kuyularının sayısı bir anda yükselmiş, sulanan alanların miktarı artmıştır.

Mardin ilinde bitkisel üretim tahıllar üzerinde yoğunlaşmış olup, tahıl yetiştirmede tahıl+ikinci ürün ekim sistemi uygulanmaktadır. Tahıllar tarla bitkileri üretim alanı içerisinde en büyük paya (% 75.4) sahiptir. Ekim alanı en fazla olan tahıl grubu olarak ilk sırayı buğday (162.450 ha), ikinci sırayı arpa (58.550 ha) almaktadır.

Baklagiller (53.489 ha) ekim alanı içerisinde % 18.2 pay almaktadır. Kırmızı Mercimek (39.140 ha) baklagiller içerisinde en fazla üretim alanına sahiptir. Endüstri bitkilerinin tarla bitkileri içerisindeki üretim payı % 7.2 olup, endüstri bitkileri içerisinde pamuk ekim alanı 20.937 hektardır. Mardin ilinde mısır genel olarak ikinci ürün olarak ekilmekte olup 2009 yılında 40 dekarlık alanda birinci ürün mısır, 40.430 hektarlık alanda da ikinci ürün mısır ekilişi yapılmıştır.

4.1.6.3. Hayvansal Üretim

Mardin ilinde hayvancılık önemli bir yer tutar. Mardin ili sahip olduğu büyükbaş hayvancılık potansiyeli açısından Türkiye’de önemli bir yer tutmakta olup, hayvancılık önemli bir tarım sektörü halini almıştır.

Mardin ilinde yürütülen büyükbaş hayvan ıslahı çalışmalarının % 70’lik kısmında suni tohumlama yöntemi kullanılmaktadır. İlde yetiştirilen koyunların büyük bir kısmı yerli koyun ırkı olan Ak Karaman, bir kısmı da İvesi ırkıdır. Keçilerin tamamına yakını ise yerli ırk olan kıl keçisidir.

Son yıllarda mera alanlarının azalması, kuraklık neticesinde yem fiyatlarının yükselmesi ve özellikle genç neslin köylerde yaşamak istememesi nedeniyle küçükbaş hayvancılık faaliyeti giderek azalmış, bu durum neticesinde de Mardin ilinde küçükbaş hayvan varlığı büyük ölçüde azalmıştır.

4.1.6.4. Tarım Alet ve Makine Varlığı

Tarımsal üretim faaliyetinde elde edilen ürünlerin verim düzeyleri doğal koşulların yanı sıra girdi kullanımına ve uygulanan tarım tekniğine de bağlıdır. Kırsal kesimde yaşayan insanların gelişmelere ve yenilenen teknolojilere ayak uydurmaları kolay olmamaktadır.

Ülkemiz tarım işletmelerinin parçalı ve dağınık olması uygulanan tarım tekniğini etkilerken, bölgelerdeki ve hatta aynı bölge içindeki il ve ilçelerde kullanılan tarım teknolojisindeki farklılık da göze çarpmaktadır. Örneğin arazi genişliğinin küçük ve parçalı olması, engebeli ve dağlık özellikler taşıması kullanılan tarım tekniğinde birinci derecede etkili olmaktadır. Çünkü burada traktörün veya diğer ekipmanların işlem yapamayacağı eğimde araziler mevcuttur. Bu şekildeki yerlerde toprağı işlemek genellikle hayvan yardımıyla olmaktadır. İşte arazi yapısındaki bu farklılık yetiştirilen ürün çeşitliliğinde de kendini göstermektedir.

4.2. Tarım Danışmanlarına Yönelik Araştırma Bulguları

4.2.1. Tarım Danışmanlarının Kişisel Bilgilerine Yönelik Bulgular

Proje kapsamında Mardin’de görev yapmakta olan tarım danışmanlarının yaşları 26 ile 40 yaş arasında değişmekte olup, ortalama yaş 32,8’dir. Yaş ortalaması itibariyle dinamik ve genç bir potansiyele sahip olan tarım danışmanlarının görev aldıkları projede aktif bir şekilde yer alıp verimli olabilecekleri söylenebilir.

Mardin ilinde görev yapan tarım danışmanlarının cinsiyetleri ve medeni durumlarına ilişkin veriler Çizelge 4.1’de yer almaktadır. Danışmanların 2’si kadın 29’u erkek, 20’si evli 11’i bekarıdır. Elde edilen verilere göre il genelinde tarım danışmanlarının cinsiyet dağılımlarının dengeli olmadığı açıkça görülmektedir. Daha fazla kadın tarım danışmanının istihdam edilmesi gerekmektedir.

Çizelge 4.1. Tar-Gel Personelinin Medeni Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kişi	%
Medeni Durum		
• Evli	20	64,5
• Bekar	11	35,5
Toplam	31	100,0
Cinsiyet		
• Kadın	2	6,5
• Erkek	29	93,5
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının atamaları yapılırken; TKB tarafından projeyi yürüten Merkez Koordinasyon Birimiyle (TEDGEM) İl Müdürlükleri arasında yapılan ortak çalışmalar neticesinde başta illerin çiftçi sayısı, üretim alanı, hayvan varlıkları ve illerde yer alan mevcut teknik personel sayısı da dikkate alınmaktaydı. Daha sonra yapılan atamalar da ise ilin talepleri değerlendirilmeye alınmış ve ilin, bölgenin üretim deseni dikkate alınarak danışmanların mezun oldukları bölümlerle ilişkilendirilerek atamalar yapılmıştır.

Mardin ilinde görev yapan 31 tarım danışmanınının 20'si Ziraat Mühendisi, 10'u Veteriner Hekim ve 1'i Gıda Mühendisi'dir (Çizelge 4.2). Ziraat Mühendislerinin mezun oldukları bölümler itibariyle dağılımı Çizelge 4.3'de verilmiştir. İlin koşulları dikkate alınarak Tarla Bitkileri ve Bahçe Bitkileri bölümlerinden daha fazla mühendis atanmıştır.

Çizelge 4.2. Tar-Gel Personelinin Meslek Dağılımları

Meslek	Kişi	%
Ziraat Mühendisi	20	64,5
Veteriner hekim	10	32,5
Gıda Mühendisi	1	3,2
TOPLAM	31	100,0

Çizelge 4.3. Tar-Gel Personelinin Mezun Oldukları Bölümler

Bölüm	Kişi	%
Tarla Bitkileri	5	25,0
Zootekni	3	15,0
Bahçe Bitkileri	5	25,0
Toprak	3	15,0
Bitki Koruma	3	15,0
Tarımsal Yapılar ve Sulama	1	5,0
TOPLAM	20	100,0

4.2.2. Tarım Danışmanlarının Sorumlu Oldukları Çalışma Alanlarına Yönelik Bulgular

Mardin ilinde TAR-GEL Projesi kapsamında görev yapmaya başlayan tarım danışmanlarının 8'i (% 25,8) 2 yıldır görev yaparken geriye kalan 23 tarım danışmanı (% 74,2) 3 yıldır bağlı buldukları köy veya belde de görev yapmaktadırlar. TAR-GEL Projesi öncesinde tarım danışmanlarının çalışma alanlarının % 9,7'sinde başka bir danışman görev yapmaktayken % 90,3'ünde herhangi bir danışmanın görev yapmadığı tespit edilmiştir.

Mardin ilindeki mevcut tarım danışmanlarının 22'si (% 71) göreve başladığı sırada konut sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. 9'u köyde ikamet ederken 22'si her gün gidiş geliş yaptıklarını, köyde kalacak yer bulmadıklarını, ulaşım sorunu yaşadıklarını, var olan kiralık konut ya da kamu kuruluşlarına ait lojmanların fiziki koşullarının barınmaya müsait olmadığını ifade etmişlerdir. Tarım danışmanlarının köy/ beldede ikamet ettikleri yerler Çizelge 4.4' de yer almıştır.

Çizelge 4.4. Tar-Gel Personelinin İkamet Ettiği Yerler ve Dağılımları

İkamet Yerleri	Kişi	%
Köy evi	1	3,2
Herhangi bir kuruma ait lojman	5	16,2
Kendi evi	1	3,2
Kiralık konut	2	6,5
Gidiş-geliş yapıyor	22	71,0
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının görev yaptıkları köy/beldede aylık 100-150 TL tutarında oturdukları konutlara kira ödedikleri yine bu konutların, lojmanların

oturulacak konuma getirilmeleri için yapılan tadilatın kendileri tarafından karşılandığı tespit edilmiştir. Barınma koşullarını 1 ile 5 puan üzerinden değerlendirdiklerinde ortalamanın 2,6 olduğu saptanmıştır. Danışmanlar barınma konusunda memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir.

Tarım danışmanları kendilerine bağlı bulunan köy/belde sayısının çok olduğunu ifade etmişlerdir. Mevcut danışmanların en az 2 en çok 17 köy ve yine en az 1 en çok 5 beldeden sorumlu oldukları tespit edilmiştir. Tarım danışmanları hizmet bölgeleriyle ilgili olarak daha nitelikli ve çok hizmet götürebilmeleri için 1 belde veya 3 köyle sınırlı olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Tar-Gel Personelinin Hizmet Bölgeleri Sayılarına İlişkin Değerlendirmeleri

Hizmet Bölgesinin Sınırı	Adet	%
Bir köy/belde ile sınırlı olmalı	12	38,7
Görev yeri sadece belde olmalı	18	58,1
Hizmet alanı birden fazla olmalı	1	3,2
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının sorumlu oldukları köy ve beldelerdeki üreticilere sunacakları hizmetler arasında büro ziyaretleri de vardır. Üreticiler sorunlarını veya ihtiyaçlarını bildirmek için tarım danışmanlarının bürolarını ziyaret edilebilmekte veya telefon edilebilmektedir. Bu nedenle tarım danışmanlarının mevcut büro koşulları da çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Tarım danışmanlarının büro olarak kullandıkları yerler Çizelge 4.6'da yer almaktadır.

Çizelge 4.6. Tar-Gel Personelinin Büro Olarak Kullandığı Yerler

Büro Olarak Kullanılan Yerler	Adet	%
Herhangi bir yerim yok	3	9,7
Köy evi	3	9,7
Muhtarlık –Belediyede tahsis edilen oda	15	48,4
Köy tarım merkezi binası	2	6,5
Evinin bir odası	2	6,5
Köy okulunun bir kısmı	2	6,5
Diğer	4	12,9
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının büro olarak kullandıkları yerlerde, sadece 1 ofiste sabit telefonun mevcut olduğu, diğer 30 danışmanın (% 96,8) ise mobil telefon kullandıkları tespit edilmiştir. Söz konusu çalışma bölgelerinin köyler olduğu ve mobil telefonun çoğu köyde, arazide çekmediği bu sebeple danışmanların başka köydeki üreticiler ve İl/ilçe Müdürlükleriyle sağlıklı bir iletişim kuramadıkları tespit edilmiştir.

Tarım danışmanları internet konusunda da sıkıntılı olduklarını dile getirmişlerdir. Çalışma ofislerinde internet erişimi olmadığı için gelişmeleri takip etmekte zorlanmaktadırlar. Yayım çalışmalarını etkin bir şekilde sürdürebilmeleri için; büro, kitle iletişim araçları gibi gereçlere ihtiyaç duymaktadırlar. Çağımızın vazgeçilmez iletişim araçlarından olan bilgisayar kullanımı düzeylerini 1(az) ile 5 (çok) puan üzerinden değerlendiren tarım danışmanlarının ortalama kullanım düzeylerinin 3,9 olduğu saptanmıştır.

Yapılan görüşmeler sonucunda tarım danışmanlarının meslekleri dışında çalıştıkları köy/beldede üstlendikleri başka bir görev olmadığı tespit edilmiştir. Tarımsal yayım çalışmasında bulunan elemanların sadece 3'ünün (% 9,7) hizmet ettikleri bölgede iletişim sorunu yaşadığı tespit edilmiştir. 28 tarım danışmanı ise böyle bir sorun yaşamadıklarını beyan etmişlerdir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Tar-Gel Personelinin Hizmet Bölgelerinde İletişim Sorunu

İletişim Sorunu	Kişi	%
Yaşıyor	3	9,7
Yaşamıyor	28	90,3
Toplam	31	100,0

4.2.3. Tarım Danışmanlarının Kurum Personelleriyle ve Diğer Kamu Görevlileriyle Olan İlişkilerine Yönelik Bulgular

Tarım danışmanlarının diğer kamu görevlileriyle olan ilişkileri çalışma koşullarını iyileştirmede ve motivasyonların da önemlidir. Bu nedenle tarım danışmanlarına birlikte çalıştıkları kadrolu personelin kendilerine olan tutumları sorulmuştur. Çizelge 4.8'de kadrolu teknik personelin tarım danışmanlarına yönelik

tutumları yer almaktadır. Tarım danışmanlarının % 77,4'ü kadrolu personelin kendilerini dışlayıcı bir tutuma sahip olduklarını belirtmişlerdir. Tarım danışmanları bunun nedeni olarak kendilerinin sözleşmeli personel olmalarını öne sürmüşlerdir.

Çizelge 4.8. Kadrolu Teknik Personelin Tar-Gel Personeline Olan Tutumları

Tutum	Adet	%
Yardımsesver	4	12,9
İlgisiz	3	9,7
Zorlaştıricı	-	-
Dışlayıcı	24	77,4
Toplam	31	100,0

Üst amirlerin tarım danışmanlarına olan tutumları, danışmanların başarısında ve performansında önemli olduğundan çalışmanın bu kısmında ele alınmıştır. Çizelge 4.9'da üst amirlerin tarım danışmanlarına yönelik yaklaşımları yer almaktadır. Tarım danışmanları üst amirleri tarafından takdir edildiklerini (% 51,6) belirtmişlerdir.

Çizelge 4.9. Üst Amirlerin Tar-Gel Personeline Olan Yaklaşımı

Yaklaşım	Kişi	%
Takdir edici	16	51,6
Eleştirel	4	12,9
İlgisiz	6	19,4
Tehdit edici	5	16,1
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının görev yaptıkları hizmet bölgelerindeki diğer kamu görevlileriyle olan ilişkilerinin % 93,5 oranında iyi olduğunu tespit edilmiştir. Çizelge 4.10'da tarım danışmanlarının köy muhtarları/ belediye başkanlarıyla olan ilişkilerine dair verilere yer verilmiştir.

Çizelge 4.10. Tar-Gel Personelinin Köy Muhtarı/Belediye Başkanı İle İlişkileri

İlişki Düzeyleri	Kişi	%
Çok iyi	8	25,8
İyi	22	71,0
Orta	1	3,2
Zayıf	-	-
Toplam	31	100,0

4.2.4. Tarım Danışmanlarının Kendilerine, Çalışmalarına Yönelik Düşünceleri

Tarım danışmanları; tarımsal yayım, biçerdöver, mekanizasyon, sulama, zeytincilik, bitki koruma, gıda kontrolü, meyve yetiştiriciliği, mera ve hayvancılık konularında kendileri için hizmet öncesi eğitim çalışması düzenlendiğini (% 96,8) ve sadece % 3,2'si eğitim çalışması düzenlenmediğini belirtmişlerdir.

Tarım danışmanlarını % 93,5'i eğitim çalışması sonucu mesleki bilgi birikiminde ve mesleki görüşlerinde olumlu yönde değişiklik olduğunu belirtmişlerdir. Yine tarım danışmanları; özellikle hayvan yetiştiriciliği, teşhis-tedavi (% 29), bitki koruma ve bilgisayar kullanımı ve GPRS kullanımı (% 12,9) gibi konuların dikkat çekici ve meslek yaşamında işe yarayacağını belirtmişlerdir. Çizelge 4.11'de danışmanların en çok dikkatini çeken ve meslek yaşamında işlerine yarayacağını düşündükleri konular yer almaktadır.

Çizelge 4.11. Tar-Gel Personelinin En Çok İlgisini Çeken ve Meslek Yaşamında Yararlı Olduğunu Düşündüğü Konular

Konular	%
Sulama	9,7
Bitki koruma	19,4
Hastalık zararlıları	3,2
Hayvan yetiştiriciliği teşhis-tedavi	29,0
Kişisel gelişim	3,2
Bilgisayar-GPRS kullanımı	12,9
Tüm konular	19,4
Toplam	100

Çizelge 4.12'de tarım danışmanlarının, bu çalışmanın yapıldığı süreç itibariyle ihtiyaç duydukları eğitim konuları yer almaktadır. Tarım danışmanları öncelikle bilgisayar kullanımı ve bitki koruma gibi konularda eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.12. Tarım Danışmanlarının İhtiyaç Duyduğu Eğitim Konuları

Konular	%
Bitki koruma	22,2
Proje hazırlama	11,1
Bilgisayar kullanımı	27,8
Resmi yazışmalar	16,7
Teşhis tedavi yöntemleri	16,7
Tüm konular	5,6

Tarım İl/ilçe müdürlüklerinin tarım danışmanlarıyla işbirliği yapmak istediği ve görev talep ettiği konular Çizelge 4.13’de verilmiştir. Talep edilen bu konular çerçevesinde tarım danışmanlarından % 41,9 oranında üreticilere teknik bilgi aktarımı ve % 29 oranında ise deneme veya demonstrasyon kurmaya yardımcı olmaları için talep gelmektedir.

Çizelge 4.13. Tarım İl/İlçe Müdürlüklerinin İşbirliği Yapmak İsteddiği Konular

Konular	%
Tarımsal üretim konularında deneme ve demonstrasyon kurmak	29
Tarımsal konularda çiftçi örgütlülüğünün sağlanması	6,4
Teknolojik gelişmeleri çiftçiye ulaştırmak(yayım hizmetleri)	41,9
DGD, çiftçi kayıt sistem ve kredi kullanımlarını uygulamak	6,4
Diğer – Yayım, deneme, DGD	16,3
Toplam	100

Tarım danışmanlarının üreticilerin kendilerinden yardım talep ettikleri konularla üniversiteden mezun oldukları bölümlerin uyumlu olduğunu (% 93,5) bu konuda çok sıkıntı çekmediklerini belirtmişlerdir.

Tarım danışmanları görevde buldukları süre zarfında yerel idarecilerin köylerini ziyaret ettiğini (% 25,8) belirtirken, % 74,2’si böyle bir ziyaretin gerçekleşmediğini belirtmişlerdir. Tarım danışmanlarının il ve ilçeye gidiş sıklıkları Çizelge 4.14’de görülmektedir.

Çizelge 4.14 Tarım Danışmanlarının İl veya İlçeye Gidiş Sıklığı

Sıklık	Kişi	%
Her gün	6	19,4
Haftada 2-3 gün	4	12,9
Haftada 1 gün	2	6,5
15 günde 1	1	3,2
Ayda 1 kez	18	58,1
Toplam	31	100,0

Bakanlık tarafından atanan tarım danışmanlarının % 90,3'ü hizmet verdiği köy/beldenin doğru seçildiğini ve % 9,7'si yerin doğru seçilmediğini belirtmişlerdir.

Tarım danışmanlarından projeyi, üreticilerle olan ilişkilerini ve kendileriyle ilgili durumu 1(çok kötü) ile 5(çok iyi) arasında değerlendirmeleri istenmiştir. Çizelge 4.15'de görüldüğü gibi üreticilerle ilişkilerinde sorun olmadığını ancak barınma koşullarından oldukça rahatsız oldukları görülmüştür.

Çizelge 4.15. Tarım Danışmanlarının Projeye, Üreticilere, Kendilerine İlişkin Değerlendirmeleri

	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Barınak koşulları	1	3,2	11	35,5	18	58,1	1	3,2	0	0,0
Üreticilerin tarım danışmanına ilgisi	0	0,0	0	0,0	4	58,1	19	61,3	8	25,8
Projenin başarısı	1	3,2	10	32,3	14	45,2	5	16,1	1	3,2
Üreticilerin bilgi düzeyi	3	9,7	13	41,9	12	38,7	3	9,7	3	9,7
Proje başındaki mesleki düzeyiniz	0	0,0	6	19,4	11	35,5	10	32,3	4	12,9
Şu andaki mesleki düzeyiniz	0	0,0	1	3,2	4	12,9	18	58,1	8	25,8

Çizelge 4.16. Tarım Danışmanlarının Projede Görev Alma Nedenleri

Nedenler	Adet	%
İşsizlik	22	71,0
Kendi mesleğini icra etme	8	25,8
Diğer	1	3,2
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının bu projede görev almak istemelerinin nedenleri Çizelge 4.16'da görülmektedir. Maalesef tarım danışmanlarının büyük bir çoğunluğu projede görev almalarının sebebi olarak işsizliği (% 71,0) göstermişlerdir. İşsizlik sebebiyle yapılan işlerde başarıya ulaşmak veya mutlu olmak her zaman mümkün değildir. Sadece % 25,8'i mesleklerini yapabilmek için, isteyerek bu projede görev almışlardır. Tarım danışmanları işlerinden memnun olduklarını ve proje bittikten sonra da devam etmek istediklerini (% 96,8) belirtmişlerdir Çizelge (4.17).

Çizelge 4.17 Proje Bittikten Sonra Devam Etme İstekleri

	Adet	%
Evet isterim	30	96,8
Hayır istemem	-	-
O zamanki şartlara bağlı	1	3,2
Toplam	31	100,0

Tarım danışmanlarının % 77,4'ü üreticilerle dil problemi yaşamadığını rahatlıkla anlayabildiğini belirtirken, % 22,6'sı ancak aracı bir kişinin yardımıyla anlayabildiklerini beyan etmişlerdir.

Tarım danışmanlarının maaşları performans değerlendirmesine tabi tutulmaktadır. Ancak tarım danışmalarının % 93,5'i performans kriterlerini adil bulmadıklarını belirtmişlerdir. Bunların % 6,5'i idari personelin adil davranmadığını ve % 16,1'i amire yakın olan personelin performansının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Tarım danışmanları objektif kriterlerin olması gerektiğini savunmuştur.

Tarım danışmanları projenin başarılı olması için tarım danışmanın köyde ikamet etme zorunluluğun kaldırılması, köy/belde sayısının sınırlandırılması, görev yerinde göreve başlamadan önce uzun süreli uygulamalı eğitimlerin düzenlenmesi ve zorunlu durumlarda (eş-egitim-sağlık) tayin olabilme şanslarının olması gerektiğini belirtmişlerdir.

4.2.5. Tar-Gel Elemanlarının Serbest Tarım Danışmanlığı Hakkındaki Düşünceleri

Tarımsal işletme sahiplerinin bilgi, teknik ve yöntemler konusundaki ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanması amacıyla 8 Eylül 2006 tarihinde Tarım Bakanlığı tarafından “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.

Yine ülkemizin tarımsal yayım ve danışmanlık sisteminin çoğulcu, etkin ve verimli bir yapıya kavuşmasını sağlamak üzere, tarımsal danışmanlık hizmeti satın alan çiftçilerin/tarımsal işletmelerin desteklenmesi amacıyla Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliği 21 Mayıs 2009 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kendilerine rakip olarak görebilecekleri gibi ortak çalışmalarını da gerekebileceğinden, çalışmanın bu kısmında tarım danışmanlarının (TAR-GEL personeli) serbest tarım danışmanlığı (STD) hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Mardin İlinde TAR-GEL Projesi kapsamında çalışan tarım danışmanlarının % 16,1'nin STD'nin çalışma alanları hakkında hiç bilgisi yokken % 83,9'nun STD'nin çalışma alanlarına kısmen vakıf oldukları tespit edilmiştir.

Tar-Gel personeli STD'nin ülke tarımı için faydalı olacağı, üreticilere zamanında bilgi akışı sağlayacağı, üreticilerin örgütlenmesine yardımcı olacağı, ülke tarımında izlenebilirlik sağlanacağı, tarımsal yayımın kısmen özelleştirilmiş olacağını, AB uyum yasaları gereğince gerekli olduğu ancak devlet tarafından belirli bir oranda desteklenmesi gerektiğine inanmaktadırlar. STD hakkındaki görüşleri Çizelge 4.18. de verilmiştir. Serbest Tarım Danışmanlarının ve kendilerinin görevlerinin net olarak belirlenmesi gerektiğini savunmuşlardır.

Çizelge 4.18. Tar-Gel Personelinin Serbest Tarım Danışmanlığı Hakkındaki Düşünceleri

Düşünceler	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1. STD ülke tarımı için çok faydalı olacaktır.	9,7	16,1	74,2
2. STD ile üreticilere zamanında bilgi akışı sağlanacaktır.	6,5	9,7	16,1
3. STD üreticilerin örgütlenmesine yardımcı olacaktır.	6,5	12,9	80,6
4. STD sayesinde ülke tarımında izlenebilirlik sağlanacaktır.	16,1	19,4	64,5
5. STD ile tarımsal yayım kısmen özelleştirilmiş olacaktır.	9,7	29	61,3
6. STD, AB uyum yasaları gereğince gereklidir.	12,9	25,8	61,3
7. STD alt yapısı tam oluşturulmadan başlatılmaya çalışılmaktadır.	25,8	25,8	48,4
8. STD'nın ülkemizde işlemesi oldukça zordur.	29	12,9	58,1
9. Üreticimiz STD'nı finanse edecek güce sahip değildir.	22,6	19,4	58,1
10. TARGEL projesi devam ederken STD bu aşamada gerekli değildir.	38,7	29	32,3
11. STD yönetmeliği mevcut koşullar için uygun değildir.	45,2	22,6	32,3
12. STD devlet tarafından belirli oranda desteklenmelidir.	51,6	9,7	38,7
13. STD bölgesel bazda uygulanması gereken bir projedir.	71	9,7	19,4

TAR-GEL Projesi personeli olan sözleşmeli (4/B'li) tarım danışmanlarının buldukları köy/beldede Özel Tarım Danışmanı olarak devam edip edemeyecekleri sorulmuştur. Mevcut 31 danışmandan 23'ü köy şartlarının zor olduğunu, 2'si özel danışmanlık hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, 4'ü üreticiden para alamayacağını ve 1'i ömür boyu köyde yaşayamayacağını ifade ederek özel danışmanlık yapmak istemedikleri belirtmişlerdir.

4.2.6 Tar-Gel Personelinin Çalışma Alanlarında Yaşayan Kadın Üreticilerle Olan İlişkilerine Yönelik Bulgular

Ülkemizdeki yayım çalışmalarında kadınlar dezavantajlı grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarım danışmanlarının çoğunluğunun erkek olmasından dolayı kadınlara sunulan hizmetlerde farklılık olup olmadığı da önemli görülerek bu çalışmada ele alınmıştır.

Elde edilen bulgulara göre 10 tarım danışmanının (% 32,3) kadın üreticilere tarım ve hayvancılıkla ilgili her konuda hizmet götürdüklerini belirtmişlerdir. 21 tarım danışmanının ise hizmet götürmedikleri tespit edilmiştir. Tarım danışmanları kadınlara hizmet götürmemeye nedeni olarak gelenek, görenek ve kapalı toplum yapısının müsaade etmediğini (% 50) ve üretim deseninde erkek üreticinin karar aşamasında etkin olduğunu ve yayım çalışmalarının odağında erkek üretici olduğu için (% 50) kadın üreticilere hizmet götürmedikleri belirtmişlerdir.

Tarım danışmanları çalışma bölgesindeki kadın üreticilerin tarımsal faaliyete katılım alanlarının, tarım işçisi düzeyinde olduğu; hasat, çapalama, hayvan bakım ve besleme ile sınırlı olduğu belirtmişlerdir. Yine tarım danışmanlarının % 46,7'si kadın üreticilerin sosyal hayatlarının olmadığı, dış dünya ile iletişimlerinin sınırlı olduğunu belirtirken; % 53'3 ü sosyal hayatlarının kısıtlı yani sosyal hayata katılımlarının çok düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Tarım danışmanlarının bölgelerindeki kadın üreticilerle olan iletişimlerine dair veriler Çizelge 4.19'de yer almaktadır.

Çizelge 4.19. Tar-Gel Personelinin Kadın Üreticilerle İletişim Düzeyi

İletişim Düzeyleri	Kişi	%
Çok iyi	1	3,2
İyi	13	41,9
Orta	2	6,5
İyi değil	15	48,4
Toplam	31	100,0

Elde edilen verilere göre Tar-Gel personelinin kadın üreticilerle iletişimi oldukça sınırlıdır. Bunun nedeni olarak da bölgenin sosyal konjüktürü itibariyle feodal yapısı gösterilmiştir.

Tarım danışmanlarının büyük bir kısmı (% 74,2) kadın üreticilerin sözleşmeli personelde cinsiyet farkı gözettiklerini, 6 tarım danışmanı (% 19,4) gözetmediklerini ve 2 tarım danışmanı (% 6,5) ise kadın üreticilerin kısmen de olsa, farklı konularda, sözleşmeli personelde cinsiyet farkı gözettiklerini ifade etmişlerdir.

Tarım danışmanlarının tamamı bölgede tarımla geçinen nüfusun çocuklarının eğitiminde cinsiyet faktörünün belirleyici olduğunu ifade etmişlerdir. Başka bir ifade ile kız çocuklarının eğitiminin önünde engeller bulunmaktadır.

4.3. Üreticilere Yönelik Bulgular

4.3.1. Üreticilerin Kişisel Bilgilerine Yönelik Bulgular

Köyünde ve/veya beldesinde tarım danışmanı istihdamı mevcut olan 142 üreticiyle yapılan anket çalışmasında üreticilerin yaşı ve eğitim durumunun yaygın çalışmalarına bakış açıları üzerinde etkin rol aldığı söylenebilir. Anket çalışmasında yer alan üreticilerin yaşları 16 ile 79 arasında değişmekle birlikte yaş ortalamaları 42,4'dür.

Çizelge 4.20. Üreticilerin Eğitim Düzeyi

EĞİTİM DURUMU	%
Okur yazar değil	16,2
Okur yazar	8,5
İlkokul mezunu	41,5
Ortaokul	17,6
Lise	14,8
Üniversite	1,4
Toplam	100,0

Üreticilerin eğitim durumları ile danışmanlarla olan ilişkileri onlardan yararlanma, bilgi alışverişi içerisinde bulunmaları ve beklentilerinin yüksek oranda karşılanması doğru orantılıdır. Danışmanlar eğitim seviyesi yüksek olan üreticilerle kolay iletişimi kurabildiklerini, daha kolay uzlaşabildiklerini ve yenilikleri denemeye daha hevesli olduklarını belirtmişlerdir.

4.3.2. Üreticilerin Tarım Danışmanlarına Yönelik Değerlendirmeleri

Üreticilerin tarım danışmanlarına yönelik değerlendirmelerinde; köyde hizmet veren danışmanın mesleğinin ne olduğu, ne olması gerektiği, köylerinde kaç yıldır danışman bulunduğu, tarım danışmanlarının teknik bilgisinin ne düzeyde olduğu, sosyal ilişkilerinin üreticiler tarafından nasıl değerlendirildiği, personelin nerde ikamet ettikleri, günün her saatinde danışmana ulaşım ulaşılamadıkları, hayvan hastalık ve zararlıları ile tarımsal üretimle ilgili herhangi bir konudaki bilgi taleplerinin ya da müdahalenin yapılıp yapılmadığı, tarım danışmanlarının vermiş oldukları teknik bilgiyi üreticilerin tarımsal faaliyetlerinde uygulayıp uygulayamadıkları; uyguluyorsa eğer kullanılan yöntem ve tekniğin üreticiyi zarar uğratıp uğratmadığı, üreticinin danışmandan bilgiyi en çok nasıl elde ettiği, danışmana en çok hangi konularda başvurdukları, danışmanın üreticilerin bilgilendirmeye yönelik en çok hangi faaliyetlerde buldukları, danışmanın en çok hangi konuda faydalı olduğu, tarım danışmanlarının üreticiye daha yararlı olabilmeleri için neler yapılması gerektiği incelenmiştir.

142 üretici ile yapılan anket çalışması sonucunda 109 üretici (% 76,8) köylerinde hizmet veren tarım danışmanının mesleğinin Ziraat Mühendisi olduğunu, 33'ü ise köylerinde hizmet veren sözleşmeli mühendis/veterinerin (tarım danışmanı) mesleğinin Veteriner Hekim olduğunu belirtmişler, yine aynı oranlarda % 76,8'i mühendis, 23,2'si Veteriner Hekim olması gerektiğini belirtmişlerdir. Tarım danışmanlarının meslek, mezuniyet alanlarının ürün desenine ve üreticilerin ihtiyaçlarına göre yapıldığı söylenebilir. Üreticilerin köyünüzde hizmet veren tarım danışmanının mesleği ne olmalı sorusuna farklı yanıt vermemiş olmaları bunu desteklemektedir. Çizelge 4.21'de üreticilere göre, personelin ne kadar süredir köyde

görev aldığı yer almaktadır. Çizelgede de görüldüğü gibi üreticilerin sadece % 3,2'si tarım danışmanının köylerinde bir senedir çalıştığını belirtmiştir. Oysa tarım danışmanlarının % 25,8'i iki yıldır, % 74,2' si üç yıldır görev yapmaktadır.

Çizelge 4.21. Tar-Gel Personelinin Köyde Görev Yaptığı Süre

Yıl	Kişi	%
1	4	3,2
2	101	80,8
3	17	16
Toplam	122	100,0

Çizelge 4.22'de üreticilerin tarım danışmanlarının mesleki bilgi düzeylerini değerlendirmelerine yer verilmiştir. Üreticilerin danışmanların bilgi düzeylerini yeterli buldukları ortaya çıkmıştır. Tarım danışmanlarının verdiği önerileri uygulamaları için üreticilerin tarım danışmanlarının mesleki bilgilerine güvenmeleri gerekmektedir ki elde ettiğimiz sonuç bunu desteklemektedir.

Çizelge 4.22. Tar-Gel Personelinin Mesleki Bilgisi

Mesleki Bilgi Düzeyi	%
Yeterli	99,3
Yetersiz	0,7

Tarım danışmanlarının sosyal çevresiyle olan beşeri ilişkilerini değerlendiren üreticilerin; danışmanların hal, hareketlerinden, sosyal ilişkilerinden memnun oldukları, özellikle genç üreticilerle ilişkilerinin oldukça iyi olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.23. Tar-Gel Personelinin Sosyal Beşeri İlişkileri

Beşeri İlişki Düzeyi	Kişi	%
Çok iyi	43	30,3
İyi	97	68,3
Vasat	2	1,4
Kötü	-	-
Toplam	142	100,0

Tarım danışmanlarının hizmet bölgeleri; merkez köy/belde ve bağlı köy/beldelerden oluşmaktadır. 31 tarım danışmanından 9'u görevli olduğu köyde

ikamet etmekte diğer 22 kişi ise günübirlik gidiş geliş yapmaktadır. Çizelge 4.17’de üreticilerin danışmanların ikamet yerlerinin nereler olduğuna dair verdikleri cevaplar yer almaktadır. % 65,5 gibi oranla çoğu üretici danışmanların ikamet yerinin köy veya belde olduğunu belirtmişlerdir. Bunun sebebinin üreticilerin bağlı köy ya da belde de ikamet etmeleri ve danışmanların merkez köy ya da belde de ikamet ediyor olmalarını düşünüyor olmaktan kaynaklandığı söylenebilir. Köyde ikamet etmemelerine rağmen üreticilerin % 80,3’ü günün her saatinde tarım danışmanlarına ulaşabildiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.24. Üreticilere Göre Tar-Gel Personelinin İkamet Yeri

İkamet Yeri	%
Köyde	35,9
Beldede	29,6
İl Merkezinde	34,5
Toplam	100

Danışmanların hayvansal ve bitkisel üretimde karşılaşılan sorunlara müdahalelerine ilişkin üreticilerin görüşleri Çizelge 4.25’de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre bitkisel üretim yapan üreticilerin sorunlarına daha çok müdahale edildiği, hayvansal üretim yapan üreticilerin memnuniyetlerinin bu bağlamda daha az olduğu söylenebilir.

Üreticilerle yapılan çalışmada danışmanların üreticilerin tarımsal üretimle ilgili taleplerini % 95,8 oranında karşılayabildikleri belirtirken, üreticilerin % 97,2 danışmanların verdikleri bilgiyi uygulayabildiklerini, uygulayan üreticilerin bunlarında % 85,2’si uyguladıkları tekniklerden memnun kaldıklarını ve ürünlerinde artış olduğunu söylemişlerdir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.25 Üreticilere Göre Tarım Danışmanlarının Uygulamaları

Uygulamalar	Evet	Hayır	Toplam
Hayvan hastalık ve zararlılarıyla zamanında müdahale	25,4	73,2	100,0
Bitkilerdeki hastalık ve zararlılarıyla zamanında müdahale	76,8	23,2	100,0
Üretimle ilgili talepleri karşılama	4,2	95,8	100,0
Verilen bilgileri uygulama	97,2	2,8	100,0

Çizelge 4.26. Tar-Gel Personelinin Verdiği Tarımsal Bilginin Sonucu

Sonuç	%
Zarara uğradım	0,7
Ürün artışı olmadı	14,1
Ürün artışı oldu	85,2

Üreticiler bilgiyi tarım danışmanlarından çeşitli şekillerde temin edebilmektedirler. Daha çok tarla, bağ bahçede çalışma esnasında bilgi alışverişi yapılmaktadır. Çizelge 4.27’de üreticilerin bilgiyi danışmanlardan nasıl temin ettiklerine dair veriler yer almaktadır.

Çizelge 4.27. Tar-Gel Personelinden Bilgiyi Elde Etme Yeri

Yer	%
Tarla, bağ bahçede çalışma esnasında	38
Kendi bürosunda	17,1
Tarla, bağ bahçe –kendi bürosunda	24,8
Köy odası- kahvehane gibi çiftçi toplantılarında	10,1
Ahırda, hayvan başında	10

Üreticilerin % 26,5’inin tarım danışmanları göreve başlamadan önce de toprak analizi yaptırdıkları yapılan anket çalışmasıyla tespit edilmiştir. Üreticilerin % 58,5’i danışmanların göreve başlamalarından sonra toprak analizi yaptıklarını ve bu artışta % 93,7 oranında tarım danışmanlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Anket çalışması yapılan üreticileri % 26,1’i Tarım Bakanlığının desteklemelerinden yararlandığı ifade etmişler, % 90,1’i danışmanların göreve başladıktan sonra desteklemelerle ilgili bilgi aldıklarını, yine % 65,5’i tarım kredileri konusunda tarım danışmanlarının çalışmaları olduğunu belirtmişlerdir.

Üreticilerin, tarım danışmanlarının göreve başlamalarından önce ve sonrasında yaptığı uygulamalara ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.28’de yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre tarım danışmanlarının başarılı çalışmaları üreticiler tarafından desteklenmektedir.

Çizelge 4.28. Tar-Gel Personelinden Sonra Meydana Gelen Değişiklikler

Uygulamalar	Evet (%)	Hayır (%)	Bilmiyorum (%)
Ürün çeşitliliği arttı	79,3	20,7	-
Toprak analizi sayısı arttı	79,6	20,4	-
Sertifikalı tohum, fide kullanımı arttı	96,4	3,6	-
Bilinçli tarımsal ilaçlama yapılmaya başlandı	75,2	24,8	-
Sulama yöntemleriyle ilgili bilinçlenme oldu	45,3	54,7	-
Tarımsal kredi kullanımı arttı	60,7	39,3	-
Desteklemelerden faydalanan çiftçi sayısı arttı	51,9	48,1	-
Çiftçi organizasyonları oluşturuldu	19,2	34,6	46,2
Depolama, ambalajlama konularında bilinçlenme oldu	42,9	28,6	28,6
Diğer (hayvancılık konusunda yararlı çalışmalar yapıldı)	30	-	-

Üreticiler, danışmanların yaptıkları uygulamaları olumlu bulmakla beraber belli konularda eksiklerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen veriler göre; özellikle sulama, sulama yöntemleri ve çiftçi organizasyonlarının oluşturulması ile ilgili uygulamaların olmadığı ya da yetersiz olduğunu söylenebilir.

Yapılan çalışmada üreticilerin tarımla ilgili konularda bilgi kaynaklarının 1. sırada (öncelikle) % 81 Tarım il/ ilçe müdürlüğü elemanları olduğu, % 16,9 ile tarım danışmanı, % 0,7 oranlarında özel firmalar, zirai ilaç -alet bayi ve kooperatiflerin olduğu tespit edilmiştir. Üreticilerin tarımsal konularda bilgi kaynaklarının kimler olduğu öncelik sıralamalarına göre çizelge 4.29'de yer almaktadır.

Çizelge 4.29. Üreticilerin Tarımla İlgili Bilgi Kaynakları

Kaynaklar	1. Öncelik	2.Öncelik	3.Öncelik
Tarım il/ İlçe Müdürlüğü	81,0	15,5	61,3
Kooperatif/ Birlikler	0,7	0,7	0,7
Özel firmalar	0,7	0,0	0,7
Tarım Danışmanı	16,9	0,7	0,7
Zirai ilaç ve alet bayi	0,7	78,2	5,6

Üreticiler, danışmanların çalışmalarını tarımsal faaliyetler açısından olumlu bulmakla beraber, barınma, ücret, hizmet bölgesi içerisinde hareket imkanının kolaylıkla olabilmesi için araç temininin sağlanması gibi taleplerinin karşılanması gerektiğini belirtmişlerdir. Danışmanların daha yararlı olabilmeleri için öncelikle % 54,9 üreticiye göre danışmanlara araç temin edilmeli iken ,% 20,7'si lojman tahsis edilmeli, % 11,3'ü tatminkar ücret verilmeli, % 7,1'i köyde ikamet zorunluluğu kaldırılmalı, % 2,1'ne göre teknoloji kullanımı artırılmalı iken % 1,4'ü bürolarının olması gerektiğini belirtmişlerdir (Çizelge 4.30)

Çizelge 4.30. Üreticilere Göre Tarım Danışmanlarına Sunulması Gereken imkanlar

İmkanlar	1.Öncelik	2.Öncelik	3.Öncelik
Lojman tahsis edilmeli	20,7	15,5	13,4
Araç temin edilmeli	54,9	32,4	4,9
Bürosu olmalı	1,4	2,8	10,6
Teknoloji kullanımı artırılmalı	2,1	0,7	-
Tatminkar ücret verilmeli	11,3	35,2	19,0
Köyde kalma zorunluluğu kaldırılmalı	7,1	1,4	7,7

Üreticilerin değerlendirmelerinden de anlaşılacağı üzere tarım danışmanlarının hizmet bölgelerinin birden fazla köy ya da belden oluşmasından kaynaklı ulaşım sorunu yaşadıkları ve daha çok üreticiye ulaşabilmeleri için araç sıkıntılarının giderilmesiyle yararlılıklarının artabileceği söylenebilir.

Üreticiler; tarım danışmanlarına öncelikle 1. sırada, bitkisel üretim, zirai mücadele (% 29,6) hayvan hastalıkları ve zararlıları (% 19,7), tarımsal desteklemeler (% 17,6) gibi konularda başvurmuştur (Çizelge 4.31) yine üreticiler 1.sırada hayvan bakım ve besleme, toprak işleme (% 17,6), gübreleme (% 12), hayvan sağlığı (% 4,2) gibi konularda tarım danışmanının en çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.31. Üreticilerin Tarım Danışmanına Başvurduğu Konular

Konular	1.ÖNCELİK	2.ÖNCELİK	3.ÖNCELİK
Bitkisel Üretim	29,6	11,3	20,4
Hayvan Hast. ve zararlıları	19,7	2,1	2,1
Örtü altı yetiştiriciliği	0,7	0,7	0,7
Tarımsal organizasyonlar	-	-	-
Hayvansal üretim	1,4	18,3	
Zirai Mücadele	29,6	38,7	2,1
Tarımsal desteklemeler	17,6	12,7	38,0

Çizelge 4.32. Üreticilere Göre Tarım Danışmanları En Çok Hangi Konuda Faydalı Olduğu Konular

Konular	1.ÖNCELİK	2.ÖNCELİK	3.ÖNCELİK
Toprak işleme	17,6	3,5	2,1
Sulama	0,7	7,7	4,9
Tohumluk	0,7	2,1	2,8
Gübreleme	12	6,3	2,8
Hayvan bakım besleme	17,6	2,1	-
Suni tohumlama	-	0,7	2,8
Hayvan sağlığı	4,2	14,8	-
Tarım dışı konular	0,4	-	-
İlaçlama	14,1	-	-
Destekleme	18,3	-	-

Ülkemizde kırsal alanda hizmet vermek isteyen kamu görevlileri konusunda sıkıntı çekilmektedir. Kırsal alanda çalışanlar en kısa sürede şehirlere nakil istemektedirler. Üreticilerce köyde mutlak suretle olması gereken kamu görevlisi kim yada kimler olmalı savına ilişkin değerlendirmeleri, öncelik sıralamalarına göre

çizelge 4.33’de yer almaktadır.

Çizelge 4.33. Üreticilere Göre Köyde Olması Gereken Kamu Görevlileri

	1.ÖNCELİK	2.ÖNCELİK	3.ÖNCELİK	4.ÖNCELİK	5.ÖNCELİK
ÖĞRETMEN	0,7	11,3	61,3	18,3	2,8
HEMŞİRE/EBE	0,0	69,7	16,2	9,9	0,0
İMAM	0,0	4,9	9,9	17,6	52,8
DOKTOR	96,5	1,4	0,0	3,5	1,4
T.DANIŞMANI	3,5	9,9	10,6	44,4	31,0

4.4 Muhtar/Belediye Başkanlarının Tarım Danışmanlarına Yönelik Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Muhtar/ Belediye Başkanların, köyde hizmet veren danışmanın mesleğinin ne olduğu, ne olması gerektiği, köylerinde kaç yıldır danışman bulunduğu, tarım danışmanlarının teknik bilgisinin ne düzeyde olduğu, sosyal ilişkilerinin muhtar/belediye başkanları tarafından nasıl değerlendirildiği, personelin nerde ikamet ettikleri, günün her saatinde danışmana ulaşip ulaşamadıkları, Sözleşmeli Mühendis/ Veteriner seçimi doğru yapıldı mı, adaylarda aranılan şartlar yeterli miydi, daha önceden fikirleri alındı mı, Muhtar/ Belediye Başkanlarına göre çiftçilerin Sözleşmeli Mühendis/Veteriner hakkındaki görüşleri nasıl, Sözleşmeli Mühendis/ Veterinere en çok hangi konuda başvurdukları, en çok hangi faaliyetlerde buldukları, hangi konuda faydalı oldukları, projenin verimli olabilmesi için Muhtar/ Belediye Başkanların önerilerin ne olduğu ve tarımsal açıdan ne gibi değişimler olduğuna dair veriler elde edilerek değerlendirilmiştir.

Muhtar/Belediye Başkanlarına köy/ beldelerinde çalışan sözleşmeli personelin mesleğinin ne olduğu ve ne olması gerektiği sorulmuş; % 80’ni Mühendis olduğunu, % 20’si Veteriner Hekim olduğunu söylemiş ve yine aynı oranlarda % 80 Mühendis % 20 Veteriner hekim olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu durum danışman atamalarının doğru yapıldığını göstermektedir.

Muhtar/Belediye Başkanlarına köy/beldelerinde ne kadar süredir tarım danışmanı bulunduğu sorulmuş yanıtlar Çizelge 4.34 de yer almaktadır. Maalesef

muhtar/ belediye başkanlarının % 25'i tarım danışmanlarının gerçek çalışma süreleri hakkında yeterli bilgiye sahip değiller.

Çizelge 4.34 Muhtar/Belediye Başkanlarına Göre Tarım Danışmanlarının Köy/Beldede Görev Yaptığı Süre

Süre (yıl)	%
1 yıl	25
2 yıl	25
3 yıl	50

Muhtar/Belediye Başkanlarının mühendis/veterinerlerin sosyal ilişkilerine yönelik değerlendirmeleri Çizelge 4.35'de yer almaktadır. Çizelgeden de anlaşılacağı üzere Muhtar/Belediye Başkanlarını mühendis/veterinerlerin sosyal ilişkilerini olumlu görmektedir. Tarım danışmanlarının beşeri ilişkilerinin iyi olması, üreticilerin daha fazla bildi temini yoluna gidebileceklerinin bir göstergesi olabilir.

Çizelge 4.35. Muhtar/Belediye Başkanlarına Göre Tarım Danışmanlarının Beşeri İlişkileri

Değerlendirme	%
Çok iyi	40
İyi	40
Vasat	20
Kötü	-
Toplam	100

Muhtar/ belediye başkanlarının % 25'i tarım danışmanların köyde ikamet ettiklerini, % 50'si ilçede ikamet ettiklerini, % 25'i ise il merkezinde ikamet ettiklerini beyan etmişlerdir. Muhtar/ belediye başkanlarının % 80'i günün her saati danışmanlara ulaştıklarını ifade ederken % 20'si ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan tüm muhtar/belediye başkanları, tarım danışmanı olmak için

adaylarda aranan şartların yeterli olduğunu, mühendis/veteriner hekim seçiminin doğru yapıldığını, köy/belde seçiminin de doğru yapıldığını ifade etmekle birlikte % 20'si mühendis/veteriner ataması yapılmadan önce fikirlerinin alındığını, % 80'ni ise konuyla ilgili bilgilerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.36'da muhtar/belediye başkanlarının tarım danışmanlarıyla olan iletişim düzeyleri görülmektedir. Ancak kendileri ile iletişimlerini orta bulan muhtar/belediye başkanları bile danışmanların üreticilerle olan ilişkilerini olumlu olarak değerlendirmişlerdir

Çizelge 4.36. Muhtar/Belediye Başkanlarının Tarım Danışmanlarıyla Olan İletişimleri

Değerlendirme	%
İyi	80
Orta	20
Zayıf	-
Toplam	100

Muhtar/belediye başkanları tarım danışmanlarından 1. sırada bitkisel üretim ve hayvansal üretim (% 40), 2. sırada bitkisel üretim (% 67), 3. sırada tarımsal desteklemeler (% 50) ve 4.sırada örtü altı yetiştiriciliği (% 33) ilgili konularda bilgi aldıklarını beyan etmişlerdir.

Muhtar/belediye başkanlarına tarım danışmanlarının köy/beldelerinde üreticileri bilgilendirmek için öncelikle bireysel çiftçi görüşmesine (% 80) yer verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca tarım danışmanlarının video slayt gibi görsel araçlarla ve denemeler kurarak yardımcı olmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Muhtar/belediye başkanlarına göre tarım danışmanları 1. sırada tarımsal desteklemeler (% 75), 2. sırada toprak işleme (% 80), % 3. sırada hayvan sağlığı (% 40) konularında faydalı olduklarını belirtmişlerdir. Görüşme yapılan bütün muhtar ve belediye başkanları teknik personelin mesleki bilgilerini yeterli bulduklarını vurgulamışlardır.

Bazı sorunlar yaşamalarına rağmen görüşme yapılan bütün muhtarlar ve belediye başkanları ileriki yıllarda da köylerinde ve beldelerinde tarım danışmanı istihdam etmek istediklerini ifade etmişlerdir.

Muhtar/belediye başkanlarının tarım danışmanlarının göreve başlamalarından önce ve sonrasında yaptığı uygulamalara ilişkin değerlendirmeleri Çizelge 4.37’de yer almaktadır. Çizelgeden de anlaşılacağı üzere muhtar/belediye başkanları; danışmanların yaptıkları uygulamalarda özellikle ürün çeşitliliği ve toprak analizi yaptırma sayısının arttığı ancak çiftçi organizasyonlarının oluşturulması konusunda tarım danışmanlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Üreticilerin tarımsal desteklemelerden daha fazla faydalanarak örgütlenmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.37. Muhtar/Belediye Başkanlarının Tarım Danışmanlarıyla Göreve Başlamalarından Önce Ve Sonrasında Yaptığı Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeler

UYGULAMALAR	EVET (%)	HAYIR (%)	BİLMİYORUM (%)
Ürün çeşitliliği arttı	100		-
Toprak analizi sayısı arttı	100		-
Sertifikalı tohum, fide kullanımı arttı	50	50	-
Bilinçli tarımsal ilaçlama yapılmaya başlandı	60	20	20
Sulama yöntemleriyle ilgili bilinçlenme oldu	67	33	-
Tarımsal kredi kullanımı arttı	20	80	-
Desteklemelerden faydalanan çiftçi sayısı arttı	67	33	-
Çiftçi organizasyonları oluşturuldu	-	80	20
Depolama, ambalajlama konularında bilinçlenme oldu	100		

Muhtar ve belediye başkanları projede bazı aksamalar olmasına rağmen, projenin başarılı olduğunu ve üreticilerin memnun olduklarını belirtmişlerdir. Muhtar/belediye başkanları projenin daha verimli olması için şu önerileri dile getirmişlerdir;

- Tarım danışmanlarının ulaşım sorunlarının giderilmesi (ulaşım için araç temin edilmesi)
- Köyde ikamet etme zorunluluğunun kaldırılması ya da konut sorununa çözüm getirilmesi,
- Sorumlu oldukları köy sayılarının azaltılması,
- Tarım danışmanlarının ödüllendirilmesi (ücretlerin arttırılması ya da ikramiye verilmesi).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışma Mardin İlinde Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi kapsamında görev yapan tarım danışmanlarının tarımsal yayım ve danışmanlık sistemine bakışları, çalışma bölgelerinde sundukları hizmetleri, olanakları, sınırlılıklarını ortaya koymak, Üreticilerin, muhtar/belediye başkanlarının projede çalışan Ziraat Mühendisleri ve Veteriner Hekimlere ilişkin bakış açılarını ortaya koymak, projede yer alan tarım danışmanlarının mesleki gelişim kapasitelerini arttırmaya yönelik sorunlarını tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek, tarım danışmalarının Eylül 2006'da çıkan Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Yönetmeliğe göre Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Sistemi (Serbest Tarım Danışmanlığı) hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla TAR-GEL projesi kapsamında görev yapan tarım danışmanları, üreticiler ve köy muhtarları ile yüz yüze yapılan anket çalışması neticesinde elde edilen bulgular aşağıda özet şeklinde sunulmuştur.

5.1.1. Tarım Danışmanlarına İlişkin Sonuçlar

Mardin İlinde TAR-GEL Projesi kapsamında 22 Ziraat Mühendisi ve 12 Veteriner Hekim tarım danışmanı ile sözleşme imzalanmıştır. 34 tarım danışmanı göreve başlamıştır. Bu 34 Sözleşmeli Personel 376 köy ile 1.913.617 da alandan sorumludur. Ancak yapılan bu tez çalışması esnasında 3 tarım danışmanı istifa etmiş olup, bu çalışma için 21 Mühendis 10 Veteriner hekim ile anket çalışması yapılmıştır. Tarım danışmanlarının yaşları 26 ile 40 yaş arasında olup, yaş ortalamaları 32,8'dir. Danışmanların 2 'si bayan, 29'u erkek, 20'si evli 11'i bekar. Cinsiyet dağılımının dengeli olmadığı ve yayım çalışmalarının erkekler tarafından yapılması dikkat çekicidir.

Tarım danışmanlarının % 64,5'i Ziraat Mühendisi, % 32,52'i Veteriner Hekim ve % 3,2'si Gıda Mühendisi'dir. Çalışmada üreticilere ve muhtarlara köyünüzde bulunan tarım danışmanlarının mesleğinin ne olduğu ve ne olması

gerektiği sorulmuş ve % 76,8'i Ziraat Mühendisi, % 23,2'si Veteriner Hekim olduğunu yine aynı oranlarda şu andaki mevcut durumun olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Danışmanların meslek, mezuniyet alanlarının ürün desenine ve üreticilerin ihtiyacına göre yapıldığını söylemek mümkündür.

Mardin ilindeki mevcut tarım danışmanlarının 9'u köyde ikamet ederken 22'si gününbirlik gidip geldiklerini, köyde kalacak yer bulmadıklarını, ulaşım sorunu yaşadıklarını, belirtmişlerdir. Kiralık konut ya da kamu kuruluşlarına ait lojmanların fiziki koşullarının barınmaya müsait olmadığını ifade etmişlerdir. 22 tarım danışmanı ise (%71) göreve başladığı sırada konut sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Üreticilere danışmanların ikamet yerlerinin nereler olduğu sorulmuş, % 65,5 gibi oranla çoğu üretici danışmanların ikamet yerinin köy veya belde olduğunu söylemişlerdir. Aradaki farkın sebebinin üreticilerin bağlı köy ya da belde de ikamet etmeleri ve danışmanların merkez köy ya da belde de ikamet ediyor olmalarını düşünüyor olmaktan kaynaklandığı söylenebilir

Tarım danışmanlarının 8'i (% 25,8) 2 yıldır görev yaparken diğer 23 (%74,2) tarım danışmanları 3 yıldır bağlı buldukları köy/ belde de görev yapmaktadır. Yine TAR-GEL Projesi öncesinde tarım danışmanlarının çalışma alanlarının % 9,7'sin de başka bir danışman görev yapmaktayken % 90,3'ünde herhangi bir danışmanın görev yapmadığı tespit edilmiştir.

Tarım danışmanlarının en az 2 en çok 17 köy ve yine en az 1 en çok 5 beldeden sorumlu oldukları tespit edilmiştir. Tarım danışmanları, hizmet bölgeleriyle ilgili olarak daha nitelikli ve çok hizmet götürebilmeleri için 1 belde veya 3 köyle sınırlı olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tarım danışmalarının % 9,7'si büro olarak kullandıkları herhangi bir yer olmadığını, % 6,5'i köy tarım merkez binası, % 48, 4'ü muhtarlık- belediyede tahsis edilen bir odayı kullanırken diğerleri evinin bir odasını ya da köy evini kullandıkları belirtmişlerdir.

Tarım danışmanlarının yönlendirilen sorularda kadrolu personelin kendilerine olan tutumları sorulmuş ve % 77,4 oranında kadrolu personelin tutumlarının kendilerini dışlayıcı nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Diğer kamu görevlileriyle olan

ilişkilerinin % 93,5 oranında iyi olduğunu yine üst amirlerin tarım danışmanlarına yaklaşımlarının da takdir edici olduğu tespit edilmiştir.

31 tarım danışmanı ile yapılan anket çalışmasında % 96,8'i kendileri için eğitim çalışması düzenlendiğini belirtirken %3,2'si kendileri için eğitim düzenlenmediğini belirtmişlerdir. Tarım danışmanları; tarımsal yayım, biçerdöver, mekanizasyon, sulama, zeytincilik, bitki koruma, gıda kontrolü, meyve yetiştiriciliği, mera ve hayvancılık konularında kendileri için eğitim çalışması düzenlendiğini belirtmişlerdir.

29 (% 93,5) tarım danışmanı eğitim çalışması sonucu mesleki bilgi birikiminde ve mesleki görüşlerinde olumlu yönde değişiklik olduğunu belirtmişlerdir. Yine tarım danışmanları; özellikle hayvan yetiştiriciliği, teşhis-tedavi (% 29), bitki koruma ve bilgisayar kullanımı ve GPRS kullanımı (% 12,9) gibi konuların dikkat çekici olduğunu ve meslek yaşamında işe yarayabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tarım danışmanları başta bilgisayar kullanımı (% 27,8) ve bitki koruma (%22,2) olmak üzere resmi yazışmalar, teşhis tedavi, proje hazırlama gibi konularda eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir.

Tarım danışmanlarından elde edilen verilere göre, Tarım İl /ilçe müdürlüklerinin tarım danışmanlarıyla işbirliği yapmak istediği ve görev talep ettiği konular çizelge 4.13'de yer alırken, talep edilen bu konular çerçevesinde tarım danışmanları % 45,2 oranında yayım hizmetleri ve % 29 oranında ise deneme kurmaya yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir.

Tarım danışmanlarının büyük bir kısmının (% 74,2) üniversite ve araştırma enstitüleriyle iletişimlerinin olmadığı saptanmıştır.

Tarım danışmanlarına üreticilerin onlardan istedikleri talepler ile mezun oldukları bölümün uyuşup uyuşmadığı sorulmuş; 29 (% 93,5) tarım danışmanı alanlar ile üreticilerin taleplerinin uyuştuğunu belirtmiştir. Zengin sosyo-kültürel yapısı itibariyle Türkçe dışında diğer dillerinde (Arapça ve Kürtçe) konuşulduğu Mardin'de tarım danışmanlarının % 22,6'sının üreticilerle çalışırken, tercüman aracılığıyla iletişim kurdukları tespit edilmiştir. Performans kriterlerini adil bulmayan

tarım danışmanlarının % 6,5'i idari personelin adil olmadığını, % 16,1'i amire yakın olan personelin performansının yüksek olduğunu düşünmektedir.

Tarım danışmanları projenin daha başarılı olması için başta (% 16,1) zorunlu durumlarda tayin olabilmeyen gerekliliği olmak üzere, tarım danışmanının köyde ikamet etme zorunluluğunun kaldırılması, köy/belde sayılarının sınırlandırılması, görev yerinde göreve başlamadan önce uzun süreli uygulamalı eğitimlerin düzenlenmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Yapılan araştırmada danışmanların projede yer almalarının sebeplerinin en başında işsizlik olduğu tespit edilmiş olup (% 71), iş kaygısı dolayısıyla danışmanların proje sonlandığında da devam etmek istedikleri (% 96,8) saptanmıştır.

Tarım Danışmanları projeye, üreticilere ve kendilerine ilişkin durum değerlendirmelerinde barınma koşullarını 1 ile 5 puan üzerinden değerlendirdiklerinde ortalama 2.64, projenin başarı düzeyini 2.83, çiftçilerin tarımsal bilgi düzeylerini 2.48, kendilerinin proje başındaki mesleki düzeylerini 3.38, şimdiki mesleki düzeylerini 4.06, çiftçilerin danışman görevlendirmelerine olan ilgilerini 2.83 üzerinden puanlayarak değerlendirme yapmıştır. Projede geçen süre içerisinde mesleki düzeylerinin arttığı gözlenmiştir.

Yapılan anket çalışmaları neticesinde 10 tarım danışmanının (% 32,3) kadın üreticilere tarım ve hayvancılıkla ilgili her konuda hizmet götürdüğü tespit edilmiştir. 21 tarım danışmanının ise hizmet götüremedikleri, % 50'sinin buna gelenek, görenek ve kapalı toplum yapısının müsaade etmediğini; diğer % 50'sinin ise Üretim deseninde erkek üreticinin karar aşamasında etkin olduğu ve yayım çalışmalarının odağında erkek üretici olduğu için kadın üreticilere hizmet götürmedikleri belirtmişlerdir

23 tarım danışmanı (% 74,2), kadın üreticilerin sözleşmeli personelde cinsiyet farkı gözettikleri, 6 tarım danışmanı (% 19,4) gözetmediklerini, 2 (% 6,5) tarım danışmanı ise kadın üreticilerin kısmen, farklı konularda sözleşmeli personelde cinsiyet farkı gözettiklerini ifade etmişlerdir.

Elde edinilen verilere göre danışmanlarla kadın üreticilerin iletişimlerinin çok iyi olmadığı, bunun danışmanların genelinde erkek olması ve bölgenin sosyal konjüktürü itibarıyla feodal yapısından kaynaklandığı söylenebilir.

Bu kapsamda Mardin ilinde TAR-GEL Projesi kapsamında çalışan tarım danışmanlarının % 16,1'nin STD'nin çalışma alanları hakkında hiç bilgisi yokken %83,9 nun STD'nin çalışma alanlarına kısmen vakıf oldukları tespit edilmiştir.

TAR-GEL personeli STD'nin ülke tarımı için faydalı olacağı, üreticilere zamanında bilgi akışı sağlayacağı, üreticilerin örgütlenmesine yardımcı olacağı, ülke tarımında izlenebilirlik sağlanacağı, tarımsal yayımın kısmen özelleştirilmiş olacağı, AB uyum yasaları gereğince gerekli olduğu, devlet tarafından belirli bir oranda desteklenmesi gerektiğine inanmaktadırlar.

TAR-GEL Projesi personeli olan sözleşmeli (4/B'li) tarım danışmanlarının buldukları köy/beldede Serbest Tarım Danışmanı olarak devam etmek istemedikleri tespit edilmiştir. Mevcut 31 danışmandan 23'ü köy şartlarının zor olduğunu, 2'si özel danışmanlık hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, 4'ü üreticiden para alamayacağını, 1'i ömür boyu köyde yaşayamayacağını ifade etmiştir. Bu sebeplerden ötürü özel danışmanlık yapmak istemedikleri anlaşılmıştır.

5.1.2. Üreticilere Yönelik Sonuçlar

Bu çalışma için Mardin İlinde TAR-GEL Projesi çalışma alanları içerisine giren köy/ beldede 142 üretici ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasında yer alan üreticilerin yaşları 16 ile 79 arasında değişmekle birlikte yaş ortalamaları 42,4'dür. Üreticilerin % 16,2'si okuryazar değilken % 41,5'i ilkokul mezunu,% 17,6'si ortaokul,14,8'i lise ve % 1,4'ü üniversite mezunudur. Üreticilerin eğitim seviyelerin büyük oranda ilkokul mezunu olmaları dikkat çekicidir. Keza tarım danışmanları; üreticilerin eğitim durumları ile danışmanlarla olan ilişkileri onlardan yararlanma, bilgi alışverişi içerisinde bulunmaları ve beklentilerinin yüksek oranda karşılanmalarının doğru orantılı olduğu, eğitim seviyesi yüksek olan üreticilerle kolay iletişim kurabildiklerini ve daha kolay uzlaşabildiklerini belirtmişlerdir.

Tarım danışmanlarının sosyal çevresiyle olan beşeri ilişkilerini değerlendiren üreticiler; danışmanların hal, hareketlerinin, sosyal ilişkilerinin % 30,3 çok iyi %

68,3 iyi olduğunu, % 93,3 gibi yüksek oranda mesleki bilgilerinin yeterli olduğu belirtmişlerdir.

Üreticilerle yapılan çalışmada danışmanların üreticilerin tarımsal üretimle ilgili taleplerini % 95,8 oranında karşılayabildikleri, % 97,2 üretici danışmanların verdikleri bilgiyi uygulayabildiklerini, bunlarında % 85,2'si uyguladıkları tekniklerden memnun kaldıklarını ürün artışı olduğunu söylemişlerdir

Üreticiler tarım danışmanlarında bilgiyi çeşitli şekillerde elde etmektedirler. Daha çok tarla, bağ bahçede çalışma esnasında bilgi alışverişi yapılmaktadır (%38). Üreticilerin % 26,5'inin tarım danışmanları göreve başlamadan önce de toprak analizi yaptıkları yapılan anket çalışmasıyla tespit edilmiştir. Üreticilerin % 58,5'i danışmanların göreve başlamalarından sonra toprak analizi yaptıklarını ve bu artışta % 93,7 oranında tarım danışmanlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Anket çalışması yapılan üreticilerin % 26,1'i Tarım Bakanlığının desteklemelerinden yararlandığı ifade etmişler, % 90,1'i danışmanların göreve başladıktan sonra desteklemelerle ilgili bilgi aldıklarını, yine % 65,5'i tarım kredileri konusunda tarım danışmanlarının çalışmaları olduğunu belirtmişlerdir.

Üreticiler, danışmanların yaptıkları uygulamaları olumlu bulmakla beraber belli konularda eksiklerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Elde edilen veriler göre; özellikle sulama, sulama yöntemleri ve çiftçi organizasyonlarının oluşturulması ile ilgili uygulamaların olmadığı ya da yetersiz olduğunu söylenebilir.

Yapılan çalışmada üreticilerin tarımla ilgili konularda bilgi kaynaklarının 1. sırada (öncelikle) % 81 Tarım il/ ilçe müdürlüğü olduğu, % 16,9 tarım danışmanı olduğu tespit edilmiştir.

Danışmanların daha yararlı olabilmeleri için öncelikle % 54,9 üreticiye göre danışmanlara araç temin edilmeli iken ,% 20,7'si lojman tahsis edilmeli, % 11,3'ü tatminkar ücret verilmeli, % 7.1'i köyde ikamet zorunluluğu kaldırılmalı, % 2,1'ne göre teknoloji kullanımını artırılmalı iken % 1,4'ü bürolarının olması gerektiğini belirtmişlerdir.

142 üretici ile yapılan bu çalışmada % 3,5 üreticiye göre köyde mutlaka olması gereken kamu görevlisi 1. öncelikle % 9,9 üreticiye göre 2. öncelikle, % 10,6

üreticiye göre 3. öncelikle, % 44,4 üreticiye göre 4. öncelikle ve % 31 üreticiye göre de 5. öncelikle köyde tarım danışmalı olmalıdır.

Üreticiler; tarım danışmanlarına öncelikle 1. sırada, bitkisel üretim, zirai mücadele (% 29,6), hayvan hastalıkları ve zararlıları (% 19,7), tarımsal desteklemeler (% 17,6) gibi konularda başvurmuş, yine üreticiler 1.sırada hayvan bakım ve besleme, toprak işleme (%17,6), gübreleme (%12), hayvan sağlığı (%4,2) gibi konularda tarım danışmanının en çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir.

Üreticiler, tarım danışmanlarının kendilerini bilgilendirmeye yönelik çalışmalarında 1. sırada, çiftçi toplantıları (% 40), bireysel çiftçi görüşmeleri (% 32), görsel teknikler (%5), denemeler (% 5) ve diğer (gezi, sohbet) %18 gibi uygulamalarla bilgi aldıklarını belirtmişlerdir.

5.1.3. Köy Muhtarları/ Belediye Başkanlarına Yönelik Sonuçlar

Muhtarlarla yapılan anket çalışmasında tarım danışmanlarının mesleki bilgilerini % 100 gibi büyük bir oranla yeterli bulmaları dikkat çekicidir.

Muhtar/belediye başkanlarının % 25'i tarım danışmanların köyde ikamet ettiklerini, % 50'si ilçede ikamet ettiklerini, %25'i ise il merkezinde ikamet ettiklerini beyan etmişlerdir. Muhtar/ belediye başkanlarının % 80'i günün her saati danışmanlara ulaştıklarını ifade ederken % 20'si ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan tüm muhtar/belediye başkanları, tarım danışmanı olmak için adaylarda aranan şartların yeterli olduğunu, mühendis/ veteriner hekim seçiminin doğru yapıldığını, köy/ belde seçiminin de doğru yapıldığını ifade etmekle birlikte % 20'si mühendis/veteriner ataması yapılmadan önce fikirlerinin alındığını, % 80'ni ise konuyla ilgili bilgilerinin olmadıklarını belirtmişlerdir.

Muhtar/belediye başkanlarına yöneltilen tarım danışmanlarına en çok hangi konuda başvurduğunuz sorusuna alınan cevaplar; 1. sırada % 40 ile bitkisel üretim ve hayvansal üretim yer alırken 2. sırada % 67 ile bitkisel üretim, 3. sırada % 50 ile tarımsal desteklemeler ve 4.sırada % 33 ile örtü altı yetiştiriciliğidir.

Muhtar/belediye başkanlarına tarım danışmanlarının köy/beldelerinde bilgilendirmeye yönelik en çok hangi faaliyetlerde bulunduğuyla ilişkin görüşleri

sorulmuş; 1. sırada % 80 oranla bireysel çiftçi görüşmesi yer alırken devamında video slayt gibi görsel nitelikler, denemeler takip etmektedir.

Muhtar/belediye başkanlarına yöneltilen tarım danışmanları en çok hangi konuda faydalı olduğu sorusuna alınan cevaplar; 1. sırada % 75 tarımsal desteklemeler yer alırken 2. sırada % 80 ile toprak işleme, 3. sırada % 40 ile hayvan sağlığı önem derecesine göre sıralanmıştır.

İleriki yıllarda da köy/ beldenizde tarım danışmanı istihdam edilmesini ister misiniz böyle bir talebiniz olur mu sorusuna tamamı aksaklıkların olmasına rağmen istediklerini ifade etmişlerdir.

Muhtar/belediye başkanları; danışmanların yaptıkları uygulamalarda özellikle ürün çeşitliliği ve toprak analizi yaptırma sayısının arttığı ancak çiftçi organizasyonlarının oluşturulması konusunda tarım danışmanlarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

5.2. Öneriler

Bu çalışma ile elde edilen bulgular çerçevesinde mevcut problemlerin çözümlerine yönelik öneriler aşağıda yer almaktadır.

Yapılan araştırmayla tarım danışmanları ve üreticilerin ifadelerine göre danışmanların meslek, mezuniyet alanlarının ürün desenine ve üreticilerin ihtiyacına göre yapıldığını söylemek mümkündür ancak danışman başına düşen köy sayısının çok olması ve tarım danışmanlarının köyler arası ulaşımı sağlayacak araçlarının olmaması büyük bir sıkıntı olup, danışmanların sorumlu oldukları köy/belde sayıları azaltılmalı, ulaşımı sağlamak amacıyla araç temin edilmeli en azında haftanın belli günleri bağlı köylere danışmanları götürecek servis araçları temin edilmelidir.

Tarım danışmanları esas görevleri olan tarımsal yayımı gerçekleştirmek için büro, telefon, bilgisayar, internet bağlantısı ve diğer teknolojik gereçlere ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu ihtiyaçların giderilmesi için gerekli fizibilite çalışmaları yapılarak ödenek çıkarılabilir. Özellikle kendilerine ait bir bürolarının olması; danışman ile üretici- muhtar ve köylüler arasında profesyonel bir mesafe sağlayarak

yayımın gerektiği ciddiyetle yapılmasını mümkün kılacaktır. Bunun için küçük, kullanışlı maliyeti çok yüksek olmayan prefabrik ofisler yapılabilir.

Tarım danışmanlarının büyük kısmı köyde ikamet etmemektedir. Köy koşullarında yaşamın, bu duruma adapte olmanın zor olduğu aşikardır. Ancak tarım danışmanları bu durumu kabullenerek sözleşme imzalamakta sonrasında köyde ikamet edebilecekleri konut bulamamaktadır. Yapılan denetimlerde köyde ikamet etmemeleri kendilerine sıkıntı vermekte ve bu durum tehdit unsuru (sözleşmelerinin yenilenmemesi) olarak karşılımlarına çıkabilmektedir. Bu nedenle motivasyonları bozulmaktadır. Mevcut kurum lojmanlarının fiziki koşulları düzeltilerek konut sağlanabilir ya da köyde ikamet etme zorunlulukları kaldırılarak mesai saatleri içerisinde köylerinde bulunabilecekleri doğrultuda yasal mevzuatta değişiklik yapılabilir.

Yine mevzuata uygun olmadığı gerekçesiyle (aşılama, tedavi, tarımsal girdi temini gibi) bazı konularda TAR-GEL personeline sınırlama getirilmiş, personelin daha etkin, verimli çalışabilmesi için kontrolleri sağlanacak bir şekilde yetkileri artırılabilir.

Üreticiler, muhtarlar genel anlamda tarım danışmanlarının mesleki bilgi düzeylerinden ve uygulamalarından memnun olmakla birlikte; sulama, çiftçi organizasyonlarının oluşturulması gibi konularda danışmanların yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Üreticilerin ihtiyaçlarının karşılanması için bu konularda ve tarım danışmanlarının ihtiyaç duydukları tespit edilen başta bilgisayar kullanımı, bitki koruma olmak üzere, resmi yazışmalar, teşhis tedavi, proje hazırlama gibi konular ile her geçen gün önem kazanan, organik tarım, iyi tarım uygulamaları, doğal kaynakların korunması ve pazarlama konularında Tarım İl Müdürlüğü ile Bakanlığa bağlı Eğitim Merkezleri ve Araştırma Enstitüleriyle koordinasyon içinde çalışılarak hizmet içi eğitim programlarıyla bu eksiklikler giderilebilir.

Tarım danışmanlarının üreticilere daha faydalı olabilmeleri için güncel bilgileri ve yenilikleri takip edebilmek için araştırma kuruluşları ve üniversiteler ile olan ilişkilerini güçlendirmelidirler.

Kırsal alanda yaşam kalitesinin artırılmasında önemli yer tutan tarımsal yayımın genellikle erkekler tarafından yapılıyor olması, tarımın önemli bir ayağını

oluşturan kadın unsurunun gerektiği kadar dikkate alınmadığını göstermektedir. Kadın yayımcılara projede daha çok yer verilmeli ve kadın ürecilere yönelik çalışmalar yapılarak katılımları sağlanabilir.

Tarım danışmanlarının sözleşmeli çalışmaları, bazı durumlarda tehdit edici bir unsur olarak karşılına çıkmakta, ücretlerinin performansa dayalı olması, kurum personeli tarafından dışlanıyor olmaları ve çakılı kadro çalışmaları motivasyonları olumsuz etkilemektedir. Performans kriterlerinin bitkisel üretimin yoğun olduğu yerlerde farklı hayvansal üretimin yoğun olduğu yerlerde farklı olması, bölge bazlı hatta aynı ilde dahi ova ve dağ kesimlerde farklı kıstaslarla oluşturulması daha adil bir performans puanlamasını sağlayacaktır. Tarım danışmanlarının daha etkin çalışabilmeleri için teşvik edicilere ihtiyaç vardır. Ödül sistemi getirilerek çalışanlar motive edilebilirler.

Tarım Bakanlığı bağlı tarım danışmanları ile serbest tarım danışmanları arasında ortaya çıkabilecek olası sorunları önlemek için tarım danışmanlarının ve serbest tarım danışmanlarının iş tanımının açık bir şekilde yapılması ve asıl meslekleri olan yayım dışında çalışmalarını engelleyici yasal düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Ayrıca, kadrolu çalışan Bakanlık personeli ile sözleşmeli çalışan tarım danışmanlarının iletişimlerinin olumlu yönde geliştirilmesi için daha çok ortak projelerde yer almaları sağlanabilir.

21 Mayıs 2009 tarih ve 27234 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Desteklenmesine Dair Tebliğ” ile danışmanlık sertifikasına sahip Serbest Tarım Danışmanlarıyla hizmet aldığına dair sözleşme imzalayan üreticiler TKB tarafından desteklenecektir. Danışman ile üreticiyi buluşturmayı amaçlayan, üreticide farkındalık yaratacak bu çalışma ile her geçen gün STD’nın çalışma alanları genişleyecek, katılımcı yayım modeli ülkemizde de yaygınlaşacaktır.

KAYNAKLAR

- ALTINKAYNAK, A., 2002. "Erzurum İli Uzundere İlçesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Tarımsal Yayım Açısından Kalkınma Olanakları" adlı Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Erzurum.
- ATSAN,T.,1998."Yozgat Kırsal Kalkınma Projesinin Tarımsal Yayımında Program Planlama İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi" (yüksek lisans tezi). A Ü,Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- CEYLAN, İ.C., KÖKSAL, Ö. ve AKIN, A. 2005. GAP Bölgesi'nde Tarımsal Üretim Sürecinde Üreticilerin Bilgi İhtiyaçlarının Karşılmasında Tarım Danışmanlarının Rolü. IV. GAP Kongresi, Şanlıurfa, s. 490-497.
- ÇÖLAŞAN, R., 2000. Tarımsal Proje ve Danışmanlık Hizmetleri. Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi, Ankara, s. 1127-1333.
- HARPUTLU, M.,2005.Kırsal Kalkınmada Hizmet Birliklerinin Rolü Ve Kınık için Bir Model Denemesi (yüksek lisans tezi).D E Ü,Sosyal Bilimler Enstitüsü,İzmir.
- GÖKÇE, O., 2004. "1000 Köye 1000 Tarımcı Projesi Üzerine Bir inceleme", Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Tokat
- KARA, U.K., 2007. Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi'nin Tarımsal Yayım Açısından Değerlendirilmesi: Şanlıurfa İli Örneği", Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa.
- MARDİN VALİLİĞİ, 2009. Bilgi Edinme, Mardin
- OĞUZ, C., 2010. Tarımsal Yayımında Danışmanlık Kavramı ve Türkiye'de Uygulama Biçimi, Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, 22-24 Eylül, Şanlıurfa.
- ÖZAT, H.E., 2005, "Tarımsal Yayımında Özel Danışmanlık Sistemlerinin Geliştirilmesi Açısından KÖY-MER Projesinin Geleceği", Türk Tarım Dergisi KÖY-MER özel sayısı.
- ÖZÇATALBAŞ, O., 1992. GAP'ta Başarı Yolu: Tarımsal Yayım. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Tarım ve Köy Dergisi, Sayı 75.

- ÖZÇATALBAŞ, O., D.BOSTAN BUDAK, İ.BOZ, B. KARATURHAN, 2010 “ Türkiye’de Tarım danışmanlığı Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik önlemler”,Ziraat Mühendisliği VII.Teknik Kongresi, 11-15 Ocak,2010, Ankara
- ÖZÇATALBAŞ, O., İ.BOZ, D.BOSTAN BUDAK, B. KARATURHAN, K. DEMİRYÜREK., 2010. Türkiye ve GAP Bölgesinde Tarım Danışmanlığı Sisteminin Sorunları ve Geleceği. Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, 22-24 Eylül, Şanlıurfa.
- SALTAN, A.,2006.Adana İli Aladağ İlçesi Kökez Köyünün Sosyo-Ekonomik Yapısı Ve Kalkınma açısından Tarımsal Yayım Çalışmalarının Değerlendirilmesi(yüksek lisans tezi).Ç Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü,Adana.
- SAYIN, B., ÇELİKYURT, M.A., YILMAZ, İ. ve SAYIN, C., 2006, “Bin Köye Bin Tarımcı Projesi’nin Antalya İli Koşullarında Etkinliğinin Değerlendirilmesi”, Türkiye VII. Tarım Ekonomisi Kongresi, s.1166-1171, Antalya.
- SORAKLI, A., 2006. Bin Köye bin Tarımcı Projesi Kapsamında Görev yapan Tarım Danışmanlarının Etkinliklerinin Belirlenmesi:Erzurum İli Örneği(yüksek lisans tezi). A Ü,Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- TEDGEM, 2006, <http://www.tedgem.gov.tr/targel.htm> (Erişim Tarihi: 15.05.2008)
- TEDGEM, 2007, <http://www.tedgem.gov.tr/targel.htm> Erişim Tarihi: 15.05.2008)
- TEDGEM, 2008, <http://www.tedgem.gov.tr/targel.htm> Erişim Tarihi: 15.10.2008)
- TEDGEM, 2010 Yayım Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- TOKTAŞ,S., 2010. Adana İlinde Tarımsal yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) Uygulamalarının Değerlendirilmesi .Ç.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Adana
- YAMANE, T., 1967. Elementary Sampling Theory.Prentice-Hall Inc.Englewood Cliffs, New

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Tunceli’de doğdu. Lise öğrenimini Ankara’da tamamladı. 2002 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümünü bitirdi. 2005-2009 yılları arasında Mardin tarım İl Müdürlüğü Çiftçi Eğitim ve Yayım Şube Müdürlüğünde çalıştı. Halen TKB Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Yayım Dairesi Başkanlığında görev yapmaktadır.

EK :1

**TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞINDA
657 SAYILI KANUNUN 4/B MADDESİNE GÖRE GÖREV YAPAN
SÖZLEŞMELİ PERSONELİN ÇALIŞTIRILMALARINA İLİŞKİN
USUL VE ESASLAR**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1-(1) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merkez, Taşra ve Döner Sermaye Teşkilatında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/B maddesine göre çalışan sözleşmeli personelin yer değişikliği ve çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2-(1) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Merkez, Taşra ve Döner Sermaye Teşkilatında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/B maddesine göre çalıştırılan sözleşmeli personeli kapsar.

Dayanak

MADDE 3-(1) Bu Usul ve Esaslar, 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/B maddesi ve 7/8/1991 tarihli ve 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1) Bu Usul ve Esaslarda geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığını,

b) Çalışma bölgesi: Sözleşmeli personelin görev kapsamında olan köy/belde merkezi ve kendisine bağlı diğer köy/beldeleri,

c) İl müdürlüğü: Bakanlık il müdürlüğünü,

ç İlçe müdürlüğü: Bakanlık ilçe müdürlüğünü,

d) KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavını,

- e) Kuruluş müdürlüğü: Taşra teşkilatındaki kuruluş müdürlüklerini,
 - f) PERGEM: Personel Genel Müdürlüğünü,
 - g) Sözleşmeli personel: Bakanlıkta 657 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi (B) bendi kapsamında sözleşmeli olarak çalıştırılacakları,
 - ğ) TAR-GEL: Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesini,
 - h) TEDGEM: Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğünü,
 - ı) Teşkilat: Merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatlarını,
 - i) ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sözleşmeli Personelin Nitelikleri, Başvuruları,

Sözleşme İmzalanması, Eğitimleri ve Çalışma Usul ve Esasları ile Görev ve Sorumlulukları

Sözleşmeli personelin nitelikleri

MADDE 5- (1) Sözleşmeli personel olarak çalıştırılacaklarda aşağıdaki şartlar aranır;

- a) Atanacakları pozisyon için vize cetvellerinde belirlenmiş nitelikleri taşımak.
Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesindeki genel ve özel şartlar kenar başlıklı (A) Genel şartlar başlığı altında düzenlenen (1), (2), (3), (4), (5) ve (7) numaralı bentlerinde belirtilen şartlara haiz olmak.
- c) Sağlık bakımından atanacağı pozisyon için belirlenen görevleri yapmasına engel hali bulunmamak.
- ç) Erkek adaylar için muvazzaf askerlik çağına gelmemiş veya askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış, muaf, tecilli veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak.
- d) KPSS'ye (B grubu) girmiş ve kurumca belirlenmiş puan türünden en az 50 puan almış olmak.

Sözleşmeli personelin yerleştirilme usulü

MADDE 6- (1) Bakanlığımız Merkez, Taşra ve Döner Sermaye teşkilatlarında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre;

a) ÖSYM Başkanlığı tarafından KPSS (B) grubu puan sıralaması esas alınmak suretiyle doğrudan yapılacak merkezi yerleştirme,

b) Yazılı ve/veya sözlü sınav yapılmaksızın, KPSS (B) grubu puan sıralaması esas alınmak suretiyle yapılacak yerleştirme,

c) 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli 3 sayılı cetvelde unvanları belirtilen sözleşmeli personel pozisyonlarına KPSS (B) grubu puan sırasına konulmak kaydıyla alım yapılacak her bir unvan için boş bulunan sözleşmeli personel pozisyonununun 10 katına kadar aday arasından yapılacak yazılı ve/veya sözlü sınav başarısına göre yapılacak yerleştirme, yöntemlerinden herhangi biri ile sözleşmeli personel istihdam edilebilir.

(2) Bakanlıkça istihdam edilecek sözleşmeli personele ilişkin olarak boş sözleşmeli personel pozisyon unvan ve sayısını, bu pozisyonlarda istihdam edileceklerde aranacak nitelikleri, pozisyonlara yapılacak yerleştirme usulünü, sınavla alınacaklarda sınavın yeri, tarihi, türü, konuları ile diğer hususlar yerleştirme veya sınav tarihinden en az 15 gün önce Türkiye çapında yayınlanan yüksek tirajlı gazetelerden birinde ve varsa internet sitelerinde ilan edilir.

(3) Sınav ve yerleştirme başvurularının incelenmesi, gerçekleştirilmesi, sonuçların tespiti ile yerleştirilen adayların ilan edilen niteliklere uygunluğundan kurumlarca teşkil edilecek komisyon sorumludur. Komisyon; yerleştirme yapılacak sözleşmeli personelin atamaya yetkili amirinin veya görevlendireceği birim amirinin başkanlığında, personel işlerinden sorumlu birim yöneticisi ve atamaya yetkili amir tarafından görevlendirilecek üç üye olmak üzere toplam beş kişiden teşekkül eder.

(4) 7/15754 sayılı Karar eki, 3 sayılı cetvelde belirtilen pozisyonlar için yerleştirme işlemi yapılacak sözleşmeli personel ile ilgili sınavlarda, personel işlerinden sorumlu birim yöneticisi hariç komisyon üyelerinin öğrenim düzeyi adaylarda aranan öğrenim düzeyinden düşük olamaz. Söz konusu komisyonun başkan ve üyeleri ile eşlerinin üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımlarının katıldığı sınavlarda görev alamazlar.

Yeniden hizmete alınma

MADDE 7- (1) Doğum ve askerlik sebebiyle hizmet sözleşmesi feshedilen sözleşmeli personelin pozisyonu saklı tutulur, istekleri halinde bu personel yeniden hizmete alınır. Ancak bu personel ile yeniden sözleşme yapılabilmesi için;

- a) Sözleşmesinin feshi sebebiyle iş sonu tazminatı almamış bulunması,
- b) Doğum sebebiyle hizmet sözleşmesini feshedenlerin, doğum izninin bitiminden itibaren en geç bir yıl içinde yeniden istihdam edilmek üzere yazılı talepte bulunması,
- c) Askerlik sebebiyle hizmet sözleşmesi feshedilenlerin ise terhis tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde yeniden istihdam edilmek üzere yazılı talepte bulunması, gerekir.

(2) Personel, yazılı talebini takip eden en geç otuz gün içinde istihdam edilir. Bu çerçevede yeniden istihdam edilecek personel ile yapılacak sözleşme, eski sözleşmenin devamı niteliğindedir.

(3) Birinci fıkrada belirtilenler hariç olmak üzere, Bakanlıkta iken hizmet sözleşmelerini kendi istekleri ile feshedenler, fesih tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe sözleşmeli personel pozisyonlarına yeniden atanamazlar

(4) Muvazzaf askerlik hizmetini yapmakta iken ÖSYM Başkanlığınca KPSS sonucuna göre Bakanlığımız sözleşmeli pozisyonlarına yerleştirme işlemi yapılanlar bu durumlarını belgelemeleri halinde, göreve başlamaları askerlik dönüşüne kadar ertelenerek askerlik terhisini müteakip 30 gün içerisinde müracaat etmeleri halinde görevlerine başlatılırlar.

Kurum içi yer değişikliği

MADDE 8- Sözleşmeli personelin kurumlar arası yer değişikliği yapılamaz.

(1) Sözleşmeli personelin kurum içi yer değişikliği aşağıdaki hallerde gerçekleştirilebilir.

- a) Hizmet gerekleri dikkate alınarak, aynı unvan ve hizmet niteliklerini haiz sözleşmeli personelin kurum içi karşılıklı yer değiştirme talepleri, pozisyonunun vizeli olduğu birimde fiilen en az bir yıl çalışmış olmaları şartıyla yerine getirilebilir. Teşkilat içi ile il içi ve iller arası yer değişiklikleri Mali Yılbaşı (1 Ocak) itibariyle gerçekleştirilir.

b) Personelin eş durumuna bağlı kurum içi yer değişikliği talebi; pozisyonun vizeli olduğu birimde fiilen en az bir yıl çalışmış olması, geçiş yapacağı hizmet biriminde aynı unvan ve niteliği haiz boş pozisyon bulunması ve kamu personeli olan eşin, kurum içi görev yeri değişikliği mümkün olmayan veya mevzuatı uyarınca zorunlu yer değiştirmeye tabi tutulan bir görevde bulunması kaydıyla yerine getirilebilir.

c) Sağlık sebebine bağlı kurum içi yer değişikliği talebi; mazeret süresince geçerli olmak üzere, personelin geçiş yapacağı hizmet biriminde aynı unvan ve niteliği haiz boş pozisyon bulunması, pozisyonunun bulunduğu ildeki Devlet veya üniversite hastanesinden alınmış kendisi, eşi ve çocukları ile mevzuat uyarınca bakmakla yükümlü olduğu ana ve babasının hastalığının tedavisinin bulunduğu yerde mümkün olmadığına ilişkin sağlık kurulu raporunu kuruma ibraz etmesi halinde yerine getirilebilir. Sağlık mazeretinin sona ermesi durumunda, eski pozisyonun bulunduğu il sınırları içerisinde aynı unvan ve niteliği haiz boş pozisyona yeniden atama yapılır. Sağlık mazeretini belirtir raporların son altı ay içinde alınmış olması gerekir.

ç) Sözleşmeli personel, sağlık mazeretlerinin ortadan kalkması halinde bu durumunu 30 gün içinde görev yaptığı birime bildirmek zorundadır.

d) Eş durumu ve sağlık sebebine bağlı kurum içi yer değişikliği talepleri personelin müracaat tarihleri itibariyle değerlendirilerek yerine getirilebilir.

e) Aynı unvan ve niteliği haiz boş pozisyon bulunması halinde, eşi şehit olan personelin kurum içi yer değişiklik talebi, bir defaya mahsus olmak üzere yerine getirilir.

Yerleştirme şekli

MADDE 9- (1) Yerleştirme işlemleri 7/15754 sayılı Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı hükümlerine göre ÖSYM veya Bakanlıkça yapılır.

(2) ÖSYM Başkanlığınca internet sitesinde yayımlanarak ilen edilen yerleştirme işlemi tebligat niteliğinde olup ayrıca tebligat yapılmaz.

(3) Yerleştirmesi yapılan adaylardan sözleşme yapmaya esas teşkil edecek aşağıdaki belgeler istenir:

a)Diploma veya mezuniyet belgesinin aslı veya kurum yada noter onaylı örneği,

b)Nüfus cüzdanı örneği,

- c) İkametgâh belgesi,
- ç) İki adet vesikalık fotoğraf (4.5 x 6 cm.),
- d) KPSS sonuç belgesi,
- e) Erkek adaylar için askerlik durum belgesi,
- f) Son altı ay içerisinde alınan sağlık kurulu raporu,
- g) Adli sicil kaydının bulunup bulunmadığına dair beyanı,
- ğ) Mal beyannamesi,
- h) Niteliklerini gösterir diğer belgeler.

(4) Yerleştirme sonuçları ÖSYM Başkanlığınca Bakanlığa gönderildikten sonra sözleşme imzalanmak üzere ilgili il müdürlüklerine gönderilir. Bakanlıkça yapılacak duyuruda belirtilen süre içerisinde istenilen belgeleri tamamlayarak göreve başlatılırlar.

(5) İlk defa veya yeniden atanarlardan belge ile ispatı mümkün zorlayıcı sebepler olmaksızın duyuruda ve bu Usul ve Esaslarda belirtilen süreler içerisinde sözleşme imzalamayanlar yerleştirme veya atama hakkından feragat etmiş sayılırlar.

Sözleşmenin imzalanması ve feshi

MADDE 10- (1) Hizmet sözleşmeleri, Bakanlık Personel Genel Müdürlüğü tarafından Bakan adına imzalanır. Bu yetki merkez ve il müdürlükleri ile kuruluş müdürlüklerine devredilebilir.

(2) Sözleşme fesih onayları ile hizmet süresi nedeniyle ücret artış olurları Personel Genel Müdürü tarafından imzalanır.

Sözleşmeli personelin sicil numarası ve özlük dosyası

MADDE 11- (1) Sözleşmeli personele, Personel Genel Müdürlüğünce sicil numarası verilir.

(2) Sözleşmeli personelin atamaya esas belgelerinin asılları ile özlük dosyaları Personel Genel Müdürlüğünde, birer suretleri ise görev yaptıkları ilgili birimlerde tutulur.

Sözleşmeli personelin eğitimleri ve çalışma esasları

MADDE 12- (1) Sözleşmeli personel olarak çalıştırılacak olanlar, bir yıl içerisinde Bakanlıkça belirlenecek tarihlerde intibak eğitimine tabi tutulurlar. Sözleşmeli personele verilecek diğer mesleki ve kişisel eğitimlerin süresi, dönemi, eğitim

konuları, eğitimin yapılacağı bölge ve kuruluşlar ile ilgili diğer hususlar Bakanlık ilgili birimlerince tespit edilir.

Sözleşmeli personelin çalışma esasları

- MADDE 13-** (1) Personel sözleşmelerinde belirtilen görevler dışında çalıştırılmaz.
- (2) TARGEL Projesi kapsamında çalışan sözleşmeli personel, sorumlu oldukları çalışma bölgesindeki belde/köylerde ikamet etmek zorundadır.
- (3) İhtiyaç halinde sözleşmeli personele çalışma bölgesi ve ikametgâhının bulunduğu köy/beldelerin dışındaki belde/köylerde de geçici görev verilebilir. Geçici görevlendirmelerin süresi bir yıl içerisinde iki aydan fazla olamaz. İl içi ve il dışı geçici görevlendirme olurları il müdürü tarafından imzalanır.
- (4) Sözleşmeli personel ilk yerleştirme esnasında, il içinde, aynı unvan ve nitelikleri taşımak kaydıyla bir defaya mahsus olmak üzere, becayiş talebinde bulunabilir. Bu taleplerin il müdürlüğünce uygun görülmesi halinde becayiş yapılan yerlere sözleşmeleri yapılır. Bu suretle, sözleşme yapılan pozisyonlarda göreve başlayanların sözleşmelerinin bir sureti ile birlikte yerleştirmeye esas evrakları 30 gün içerisinde Personel Genel Müdürlüğüne gönderilir.

(5) TARGEL Projesi kapsamında köy ve beldelerde çalışan sözleşmeli personelin yer değişikliği işlemi il müdürlüğünün teklifi ve TEDGEM'in uygun görüşü üzerine PERGEM tarafından gerçekleştirilir. Eylül ayı içinde il müdürlüklerine yapılan ve il müdürlüklerince uygun görülen yer değişikliği talepleri Ekim ayı sonuna kadar TEDGEM'e, TEDGEM tarafından uygun görülen yer değişikliği talepleri de Kasım ayı sonuna kadar PERGEM'e gönderilir. Yer değişikliği işlemi vizeli pozisyonlarda il bazındaki toplam sayı değişmemek ve ilgili ilin toplam pozisyon sayısının % 20 sini geçmemek üzere aynı il içerisinde sözleşme yenileme döneminde " Mali Yılbaşında" (1 Ocak) yapılır.

Sözleşmeli personelin görev ve sorumlulukları

MADDE 14- (1) Sözleşmeli personel, 657 sayılı Kanun ve diğer ilgili kanunlar çerçevesindeki görev ve sorumluluklarının yanında, yasalarla ve sözleşmesinde verilen görevleri ile il ve ilçe müdürlüğünce sözleşmesinde belirtilen görev yerlerinde verilecek diğer görevleri yapar.

(2) TARGEL Projesi kapsamında köy/beldelerde görev yapan sözleşmeli personel, bu faaliyetlerin yürütülmesinde il master planlarında yer alan kırsal kalkınmaya yönelik faaliyetler ve görev alanıyla ilgili konularda, göreve başlamasını müteakip altı ay içerisinde eylem planını hazırlar. Bu eylem planları ilgili il müdürlüğünce onaylandıktan sonra uygulamaya konulur.

(3) Sözleşmeli personel, verdiği hizmetler ve yaptığı çiftçi ziyaretleri ile ilgili her türlü kaydı tutar. Bu kayıtların yapılabilmesi için gerekli olan formlar il ve ilçe müdürlükleri vasıtasıyla sözleşmeli personele ulaştırılır.

(4) Sözleşmeli personel, çiftçi ziyaretleri ve verilen hizmetlerle ilgili tutulan kayıtların

birer suretini bağlı oldukları il/ilçe müdürlüklerine verirler.

(5) Sözleşmeli personel, tarım takvimine uygun olarak bağlı buldukları il ve ilçe müdürlüğüyle irtibat halinde bulunarak, kendilerini devamlı olarak geliştirirler, yeni teknik, yöntem ve uygulamaları çiftçilere ulaştırırlar.

(6) Sözleşmeli personel, hizmet verdikleri süre içinde programlanan ve kendilerine bildirilen eğitim faaliyetlerine katılmak zorundadır.

(7) Sözleşmeli personel, sözleşme imzaladığı birimde çalıştırılır.

(8) Sözleşmeli personel yukarıda verilen görevlerin dışında konuyla ilgili hizmet sözleşmesi kapsamında kalmak kaydıyla amirlerince verilecek diğer görevleri yapar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Değerlendirme

MADDE 15- (1) TARGEL Projesi kapsamında görev yapan personel, bu uygulama esaslarının ekinde yer alan Sözleşmeli Personel Performans Değerlendirme Formu'na (Ek-1) göre değerlendirilmeye tabidir. Değerlendirme Formunun doldurulmasında, Sözleşmeli Personel Aylık Faaliyet Formu (Ek-2) dikkate alınır.

(2) Sözleşmeli Personel Performans Değerlendirme Formu ile Aylık Faaliyet Formu üzerinde TEDGEM tarafından her yıl Aralık ayında yeniden değerlendirilerek yapılacak düzenleme, yıl içerisinde geçerli olmak üzere Ocak ayında TEDGEM

tarafından uygulanmak üzere il müdürlüklerine gönderilir. Yeni düzenleme olmadığı takdirde önceki formlar geçerlidir.

(3) Personelin performansı takvim yılı itibarı ile değerlendirilir. Ancak değerlendirmenin yapılabilmesi için ilgilinin bir takvim yılında en az altı ay çalışmış olması zorunludur. Değerlendirmeler, Aralık ayında yapılır.

(4) Performans değerlendirmelerine yapılan itirazlar il müdürü tarafından değerlendirilerek karara bağlanır. İl müdürünün bu konuda vereceği karar kesindir.

Sözleşmenin sona erme halleri

MADDE 16- (1) Personelin, bu Usul ve Esaslara veya 6/6/1978 tarih ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'a aykırı davranışı tespit edildiğinde, bu durum Bakanlıkça personele yazılı olarak tebliğ edilir. Tebligatta belirtilecek günden geçerli olmak üzere sözleşme sona erer.

(2) Performans ortalama notu 5 üzerinden 2 nin altında olanların yazılı olarak gerekçeleri bildirilerek savunmaları istenir. Sözleşmeli personele savunmasını sunmak üzere 7 günden az olmamak üzere süre verilir. İlgilinin savunmasının yeterli görülmemesi halinde yazılı olarak uyarılır.

(3) Personelin, sözleşme akdetme şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya görevi esnasında bu şartlarından birini kaybetmesi halinde sözleşmesi sona erdirilir.

(4) Personelin 65 yaşını doldurduğu tarihte hiçbir işleme gerek kalmaksızın sözleşmesi sona erer.

(5) Sözleşmeli personelin disiplin soruşturması 657 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütülür.

(6) Sözleşmeli personelin çalıştığı yerde hizmet ihtiyacının kalmadığının Bakanlıkça tespiti halinde, sözleşme dönemi sonunda sözleşmesi feshedilir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 2009 yılında yapılacak yer değişikliği talepleri bu Usul ve Esaslar çerçevesinde 31/12/2009 tarihine kadar gerçekleştirilir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 17- (1) 11/12/2007 tarihli ve 128 sayılı Makam Olur'u ile yürürlüğe konulan

Mühendis ve Veteriner Hekimlerin Sözleşmeli Olarak Çalıştırılmalarına İlişkin Usul ve Esaslar yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Usul ve Esaslar onayı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19- (1) Bu Usul ve Esaslara ilişkin hükümleri Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

EK: 2

2009 YILI TÜRKİYE GENELİ BÜRO BARINMA DURUMU

İLİN ADI	BİLGİSAYAR		BÜRO		BARINMA	
	VAR	YOK	VAR	YOK	VAR	YOK
ADANA	29	8	37	0	37	0
ADİYAMAN	23	4	27	0	27	0
A.KARAHİSAR	29	16	45	0	45	0
AĞRI	21	16	9	28	7	30
AKSARAY	20	12	32	0	32	0
AMASYA	12	7	19	0	19	0
ANKARA	13	53	66	0	66	0
ANTALYA	29	2	31	0	31	0
ARDAHAN	8	3	5	6	5	6
ARTVİN	12	0	10	2	8	4
AYDIN	19	27	41	5	46	0
BALIKESİR	23	30	53	0	53	0
BARTIN	5	0	5	0	5	0
BATMAN	5	10	3	12	3	12
BAYBURT	6	0	6	0	4	2
BİLECİK	15	0	15	0	15	0
BİNGÖL	10	0	10	0	10	0
BİTLİS	12	3	15	0	15	0
BOLU	11	0	11	0	11	0
BURDUR	21	0	13	8	20	1
BURSA	17	0	31	0	31	0

ÇANAKKALE	19	5	24	0	24	0
ÇANKIRI	16	0	16	0	16	0
ÇORUM	15	27	42	0	42	0
DENİZLİ	41	0	41	0	41	0
DİYARBAKIR	18	53	37	34	13	62
DÜZCE	8	4	12	0	12	0
EDİRNE	22	13	35	0	35	0
ELAZIĞ	20	2	13	9	22	0
ERZİNCAN	8	6	14	0	14	0
ERZURUM	44	0	32	12	44	0
ESKİŞEHİR	31	7	35	3	27	11
GAZİANTEP	9	27	21	15	32	4
GİRESUN			27	0	27	0
GÜMÜŞHANE	6	0	6	0	6	0
HAKKARİ	9	0	9	0	9	0
HATAY	24	12	26	0	26	0
İĞDIR	7	0	7	0	7	0
ISPARTA	19	0	19	0	19	0
İSTANBUL	9	0	9	0	9	0
İZMİR	17	25	41	0	41	0
K.MARAŞ	21	18	38	2	39	0
KARABÜK	7	0	7	0	7	0
KARAMAN	23	0	23	0	23	0
KARS	12	20	9	23	32	0
KASTAMONU	24	3	27	0	16	11
KAYSERİ	23	23	33	13	43	3
KIRIKKALE	20	0	20	0	20	0
KIRKLARELİ	22	0	22	0	22	0
KIRŞEHİR	16	11	27	0	27	0
KİLİS	8	0	7	1	0	8
KOCAELİ	8	0	8	0	8	0
KONYA	45	56	99	2	98	3
KÜTAHYA	31	0	31	0	31	0
MALATYA	35	0	35	0	35	0
MANİSA	42	21	63	0	63	0
MARDİN	29	2	30	1	22	9

MERSİN	12	22	28	5	33	0
MUĞLA	12	7	20	0	14	6
MUŞ	18	0	18	0	18	0
NEVŞEHİR	18	14	32	0	31	1
NIĞDE	18	0	18	0	17	1
ORDU	24	22	46	0	46	0
OSMANİYE	15	0	15	0	15	0
RİZE	12	0	12	0	12	0
SAKARYA	21	0	21	0	21	0
SAMSUN	39	9	48	0	48	0
SİİRT	7	7	14	0	14	0
SİNOP	8	3	11	0	11	0
SİVAS	68	0	68	0	68	0
Ş.URFA	26	59	35	49	38	46
ŞIRNAK	6	5	4	7	12	0
TEKİRDAĞ	35	0	35	0	35	0
TOKAT	27	0	30	0	30	0
TRABZON	18	4	21	1	16	6
TUNCELİ	10	0	6	4	4	6
UŞAK	8	3	11	0	11	0
VAN	27	11	7	31	38	0
YALOVA	6	2	8	0	8	0
YOZGAT	7	54	51	10	59	2
ZONGULDAK	9	0	9	0	9	0

Kaynak: (TEDGEM, Yayın Dairesi Başkanlığı ,2010)